

Életünk

AZ EURÓPAI MAGYAR KATOLIKUSOK LAPJA

VIII. évfolyam 7-8. szám (8. Jahrgang Nr. 7-8.)

A Z St.Gallen — Erscheint monatlich

1976 július - augusztus

P.P.
Wettingen 1

Gondolatok a máriacelli zarándoklat után

Akik tavaly, május 15-én, azokban a megrendítő percekben ott voltak a Máriacelli bazilikában és könnyes szemük fátyolán át nézték mint süllyed lassan Mindszenty bíboros koporsója a Szt. László kápolna komor sírűregébe és hallhatták, hogy sír száz édes magyar lányka ajkán a fohász; Kodály Ave Maria-jának az utolsó sora: «Sacta Maria Mater Dei, ora pro nobis peccatoribus nunc et in hora mortis nostrae... Amen», azok ezeket a perceket nehezen felejthetik. — Nem akartunk, mert nem tudtunk megbékélni azzal a gondolattal, hogy ezzel örökre vége annak a tragikus dicső nemzeti küzdelemnek, amelynek vértanú hőse Mindszenty József volt.

Mintha vele együtt elsüllyedt volna az a föld is, amelyet olyan rajongva szeretett és amely szent volt neki élete utolsó pillanatáig.

És amikor olyan némán és nehéz szívvel elszéledtünk a sírtól; ki jobbra, ki balra a világ minden égtája felé, mintha kialudt volna a lelkünkben az utolsó reménysugár is. Mert mi is lesz most velünk, a világban szétszórta magyarokkal, hogy ő már nincs? — És mi lesz otthon, ha ő, a magyar szabadság utolsó élő szimbóluma már nem él? —

Milyen mások az Isten gondolatai mint a miénk, szegény embereké! —

Mindszenty sírján a koszorú-hegyek hamar elhervadtak. A világ, a csak ünnepegni és fényben sütkérezni járók hamar elfelejtették, de az ő sírja titokban kivirágzott... Nap-nap után friss virágok jelentek meg rajta: kertiek és mezeiek is... És nem fogytak el télen sem. Került az egyszerű kis vázák alá himzett matyó-terítő is. Aztán gyertyák és mécsesek is. Titkos kezek hozták, titkos kezek gyűjtötták. A szívük lángján gyűjtötták! Neki, aki olyan jó volt és mégis annyit bántották és úgy megalázták éppen azok, akikért szenvedett... De most már nem bánthatja semmi és senki, mert a jó Istennél van.

És még hány szívmeccses gyűlt ki szerte a nagyvilágban neki! — Magyar szívekben Magyarországon, Amerikában, Afrikában, Ausztráliában... És nem magyar szívekben is. Mindenhol ahol az ő hősi lelke, mélységes Istenhite lángot gyűjtött az emberek szívében.

A Máriacell-i superior kezdetben csodálkozott, a sekrestyés csóválta a fejét, aztán megértették: ez Mindszenty magyar népe, ezek az ő elkötelezett hívei, akik jönnek, egyre jönnek és akiket megállítani nem lehet... «A halott még mindig beszél» és vonz...

Máriacellben közben készült a síremlék. A 146 cm hosszú és 140 cm széles márványtáblának tömören és olvashatóan össze kellett foglalnia Mindszenty csodálatosan gazdag életét. — Sokan és annyi szeretettel csiszoltak ezen az életrajzon.

Egy másik titkos gondolat volt az, hogy — ha már szülőföldjében nem pihenhet, legalább sírfedője legyen hazai márványból. — Sikerült még időben gyönyörű esztergomi márványt szerezniük.

Aztán megint aggodalom: leszünk-e elegen és lesz-e ifjúság? — Megint kishitűek voltunk, mert csak a mi rendezésünkben bízunk... Pedig ezt a zarándoklatot, amint azt később világosan éreztük, ő maga rendezte.

Ilyen hangulatban vettük az osztrák belügyminisztérium értesítését, hogy május közepén magyar kormánylátogatást várnak és beutazási korlátozások lesznek. — Józanul mérlegelve az esélyeket, két héttel el kellett halasztanunk május elején a zarándoklatot. — Mindenfelől csüggedt hangok.

És most jött a nagy meglepetés: 500-700 résztvevővel számoltunk legföljebb, a megváltozott terminus miatt, és aztán már az első napon, a szombat esti gyertyás-körmeneten, háromezer ember vett részt.

Felejthetetlen marad számunkra ez

a gyertyás körmenet! A cserkészek, egyenruhás diáklányok és diákfiúk zászlóerdős, gyertyafényes folyama egyedül ellepte a Bécsi-utat. A menet nem szegélyezte a megszokott ácsorgó és bámészkodó tömeg; itt mindenki együtt menetet, imádkozott és énekelt. A gyertyák imbolygó fénye annyi átszellemült férfi és női arcot szépített meg ebben a májusvégi alkonyatban. — És hogy bongtak és búgtak ezen az estén a máriacelli harangok! Hallottam őket a temetéskor is: akkor mélyen megrendítettek. Most fölemeltek és vittek: könnyebb lett a lépés és valami nagy megbékélés töltött el, milyen jó lesz, milyen könnyű lesz, ha lepereg rólunk minden salak, ami lehúz... Így értünk vissza a kegytemplomba. Elhaltunk az ő gyönyörű sírja előtt. A vörös márvány sötétfénnyel izzott, aranyozott írása csillogott. A sírján az ő térdelve imádkozó fényképe olyan szeliden mosolygott; a saját sírjára és miránk, akik ma hozzájöttünk megvigasztalódni. Hisz annyi titkot rejt magában ez az élet és a halál még többet.

— A szentmise az Úrfelmutatástól a szentáldozásig egy nagy szeretetközösséggé változtatott. Éreztük a nagy Titkot: köztünk az Úr és annak lelke, aki Őt olyan hűségesen szolgálta.

Következett az új síremlék megáldása: hogy a megboldogult sírja és emléke áldott legyen... hogy a megboldogult az Úrnál közbenjárónk legyen... Aztán hozták néma csendben a koszorúkat: Délafrika protea-virágból, Délamerika az ifjúság, a rabtársak, a pap-ság, a szabadságharcosok, a frontharcosok és sok-sok más koszorút és csokrot. A sírt és környékét megint elborította a virághegy. A virág hullás közben felsongott finoman, csendesesen, mint lágy szellemkezek puha simogatása Liszt Ave Maria-ja. — Egy éve, amikor a koporsót eresztették le a sírba, Kodály Ave Maria-ja hangzott, ugyanilyen puha-melegen és lágyan...

Harangozó Ferenc

Az apostoli hitvallás teológiai magyarázata

Hiszek egy Istenben... mennynek és földnek teremtőjében

Utolsó cikkünkben Isten mindenhatóságáról beszéltünk, mely főképpen a dolgok teremtésében és fenntartásában, valamint Istennek világot és történelmet irányító erejében nyilatkozik meg. Ez alkalommal a teremtést bölcsélet-teológiai szempontból is szeretnénk elemezni.

Krisztus Urunk az apostolokra és utódaikra bízta a Szentírás értelmezését. Megígérte, hogy Egyházával marad a világ végezetéig (Mt 28, 20) s hogy majd a Szentlélek elvezeti őket az igazság ismeretére (Jn 16, 13). Ha az Egyház tanítóhivatala lényegbevágó hitigazságokban tévedhetne, Krisztus Urunk nem váltaná be ígérését. Azt kell tehát feltételeznünk, hogy az Egyház, amikor a hitigazságokat megszabja, tévedhetetlen. Ez természetesen nem annyit jelent, hogy az Egyház szentírásmagyarázatában semmi haladás, fejlődés és változás nincsen. Az Egyház tanítása főképpen azért fejlődik, mert fogalmi ráeszmélés útján történik. Már pedig nyilvánvaló, hogy fogalmaink fejlődésnek vannak alávetve. Így például az Egyház a konstantinápolyi zsinaton (381) csak azért tudta bölcséleti fogalmak segítségével a Szentháromság misztériumát kifejezni, mert ezekkel a fogalmakkal rendelkezett.

Ha saját területükön maradnak, a teológia és természettudomány nem kerülhet ellentétbe egymással

Ezért az Egyház manapság már nem ítéli el az evolúcionizmus minden válfaját. A Szentírás nem természettudományi, hanem vallási és erkölcsi igazságokat nyilatkoztat ki s a természet jelenségeinek a magyarázata elsősorban a természettudományok és nem az Egyház dolga. Ha az evolúcionizmus egy nap dönthetetlen természettudományi igazságnak bizonyul, akkor a hívő ember is magáévá teheti. Ameddig a teológia és a természettudomány a saját körében marad, nem kerülnek egymással összeütközésbe. A hitnek is, a természetnek is a szerzője Isten s ezért elvben egymásnak nem mondanak ellen. Ha látszólagos ellenmondás keletkezik, az azért van, mert vagy a teológus vagy a természettudós illetékességi körében határátlépést követ el. Persze az Egyháznak az evolúcionizmussal szemben tanúsított magatartása érthető, mert kezdetben maguk az evolúcionisták többnyire azzal a szándékkal is terjesztették, hogy a vallásra halálos csapást mérjenek. Pedig nyilvánvaló, hogy a természettudománnyal sem az Istenbe vetett hitet, sem az üdvösség evangéliumát nem lehet megcáfolni. Ami a világban van, legyen anyag, energia, tör-

Manapság magától értetődő igazságnak tartjuk, hogy a Szentírás a hitigazságok vonalán tévedést nem tartalmazhat, de nem ütközünk meg, hogy a természeti jelenségeket az akkori ember módjára írja le, ha például azt mondja, hogy a nap forog a föld körül. Galilei (1564-1642) idejében az Egyház még maga sem ismerte fel teljesen ezt a megkülönböztetést és azért is történt a sajnálatos Galilei- eset. Manapság tudjuk, hogy a Szentírás vallási és erkölcsi igazságokat akar velünk közölni s ezért tévedhetetlensége ezekre terjed ki. Ez a felismerés nagyban megóv attól, hogy a Szentírás interpretációjában mesterkéltséggel magyarázathoz folyamodjunk, mint ahogy a múlt század végén, sőt még századunk elején is történt. Vallás-erkölcsi szempontból valóban jelentéktelen, hogy a hat nap hat igazi napot, vagy hat korszakot jelent, vagy hogy egyszerűen csak irodalmi keretet lássunk bennük. Jelentéktelen, hogy Isten az ember testét közvetlenül a föld anyagából vette-e — ahogy a Genézis második fejezete képletesen leírja —, vagy hogy már élőlényé fejlődött testet hasznosított. Jelentéktelen és közömbös hitünk szempontjából, hogy a nap forog-e a föld körül, vagy a föld a nap körül.

vényszerűség, nem tartalmazza magában létének végső magyarázatát s ezért Istentől kell erednie. S ha az élőlények egymásból fejlődnek, ahogy az evolúcionizmus tartja, akkor Istennek köszönjük, hogy a természetükbe oltott erők révén ez a fejlődés lehetséges.

A világ keletkezésére vonatkozó régi mondák a teremtést mint az istenségnek valamilyen küzdelmét szókták ábrázolni, melyet a sötétség és gonoszság hatalmai ellen kell kivívnia. A Genézis első fejezetében ilyen küzdelemnek semmi nyoma nem látszik: Isten abszolút fölényrel rendelkezik a világ minden lényé felett, Ő választja el a sötétséget a világosságtól, amikor a világosságot teremti. Ezzel nem azt akarjuk mondani, hogy a szentíró a teremtésnek metafizikai fogalmával rendelkezett, azonban képletes módon Isten szuverénitását tökéletesen fejezi ki. Ha a világ teremtése előtt már valamilyen Istentől független őanyag létezett volna, akkor az szükségképpen ellenállt volna Isten formáló tevékenységének, és azt korlátozta volna. Már pedig a Szentírás Istent mint a világnak abszolút, korlátlan urát ábrázolja. Sőt már a semmiből való teremtésről is említés történik az

Ószövetség egyik könyvében. A vértanú testvérek hőselektől anyja azt mondja egyik fiának, mielőtt azt kivégzik: «Gyermekek, kérlek, tekints az égre és nézz a földre és mindarra, ami rajta van! Gondold, hogy Isten semmiből teremtette és az emberi nem is ugyanígy keletkezett» (2 Mak 7, 28).

A teremtés a teljes lét létrehozása a semmiből

Mindhogy a teremtés nem egyéb mint az egész létnek a semmiből való létrehozása, mibenlétét csak egy lét-filozófia segítségével lehet valamelyest meghatározni. Szent Tamás fejtegetéseire támaszkodva, a teremtést a létesítő ok-ság analógiás használatával közelítjük meg legkönnyebben. A létesítő ok, — gondoljunk például a nemzésre — egy új lényt keletkeztet. Az új lény, amennyiben új, csak a létesítő októl való függésben jön létre; ezért az ok erőhatásának köszöni a létét. Nos a teremtés két dologban különbözik az egyszerű létrehozástól, amilyen például a nemzés. Egyrészt a teremtményi létesítő ok mindig csak a már meglévő létezőből tud valamit létrehozni, azaz ez a létrehozás alapján véve átalakítás. Így például a már meglévő vizet melegítem fel, a meglévő márványt alakítom át szoborrá, a szülők a meglévő csirasejtek segítségével — melyek megint testükből sarjadtak —, hozzák létre a gyermek testét. A már meglévő létező az anyagi ok, azaz befogadó elem szerepét játsza és az új lény azáltal keletkezik, hogy egy új meghatározottságot — ez a formai elem — vesz fel az előző meghatározottság elvesztése mellett. A teremtői isteni tevékenységnek az a sajátja, hogy semmi meglévő és átalakítandó létezőt nem tételez fel, hanem a nem-létezőből, tehát a semmiből hozza létre az új lényt. Nem oly értelemben, hogy a semmit mintegy átalakítja — a semmit nem lehet átalakítani, mert semmi —, hanem hogy semmit sem tételezve fel, az egész létet egyszerre keletkezteti. A másik különbség teremtményi és teremtői alkotás közt az, hogy amikor a teremtmény létesít valamit, mindig önmaga is megváltozik — már az is változás, hogy a tevékenységben erejét kifejti és előtte nem —, sőt erejéből veszít, mert ereje véges. Ezzel szemben Isten létesítő és teremtői ereje végtelen, Ő a létaktualitás teljessége, s nem is veszít erejéből, amikor valamit létrehoz. A teremtést tehát metafizikailag úgy határozhatjuk meg, hogy nem egyéb, mint Istennek az a létesítő tevékenysége, amely az egész létnek a semmiből való létrehozására irányul. Az elv: a semmiből semmi sem lesz, nem

hozható fel ellenvetésnek a teremtés ellen, mert egyrészt nem mondható, hogy a világ kezdete előtt semmi sem volt, mert már mindig létezett Isten, a lét teljessége. A világból azonban valóban nem volt semmi. Másrészt, az elv, hogy semmiből semmi sem lesz —, tehát hogy mindig szükséges az átalakításhoz már egy meglévő létező — igaz ugyan, de nem alkalmazható a teremtésre, hisz a teremtés nem átalakítás. A természet-tudomány elvben csak a tapasztalható változásokkal foglalkozik és a teremtés semmiképpen sem tartozik ezeknek a körébe.

A Teremtő végtelenül fölötte áll minden teremtménynek

Közismert, hogy a panteizmus Istent többé-kevésbé a létrejövő világgal azonosítja, még pedig vagy úgy, hogy Istenben a világ őanyagát, vagy a világnak valamilyen közös lelkét vagy formai elemét látja, vagy úgy, hogy magában a felfelé ívelő fejlődésben Istent véli felfedezni. Mindezek a filozófiai elméletek megszüntetik Isten abszolút transzcendenciáját s Őt a világmindenség immanens tényezőjévé lefokozzák. Hitünk tanítása szerint Isten végtelenül más mint a világ összes teremtményeivel együtt. Ezt az abszolút transzcendenciát jól érzékelteti a teremtés épp vázolt metafizikai meghatározása. Talán a zsidók túloztak, amikor Istennek még a nevét sem merték kiejteni, azonban egyes újabbkori tendenciák még súlyosabban vétének, amikor Istenben már csak az ember partnerét, hogy ne mondjuk «komáját» látják. Isten a metafizikai rendben végtelenül felette áll a véges létnek, mert a véges és végtelen lét közt végtelen távolság van. Ugyanakkor Isten végtelenül közel van hozzánk létfenntartó, életet adó és kegyelmet sugárzó tevékenysége folytán. Ha Isten mindenfelettségéről beszélünk, nem helybeli, hanem lét-távolságra kell gondolnunk, amely nem zárja ki Istennek létet adó közelségét. A hívő lélek számára Istennek ez a transzcendenciája és immanenciája lelki életének egyik legvigasztalóbb misztériumát alkotja. Egyrészt Isten egész más mint mi, «megközelíthetetlen fényességben lakik» (1 Tim 6,16), másrészt Szent Pállal azt kell mondanunk: «benne élünk, mozgunk és vagyunk (Ap. Csel. 17, 28). Ezt az Istent valóban csak egészen odaadó és szerető imádás illeti, hasonló ahhoz, melyet a Jelenések könyvének látnoka elragadtatásában leír: «Az angyalok mind a trón, a vének és a négy élőlény körül álltak és imádták az Istent: 'Amen, áldás, dicsőség, bölcsesség, hála, tisztelet és hatalom és erő a mi Istenünknek örökkön-örökké! Amen' (Jel. 7, 11-12).»

PROF. P. MEHRLE TAMÁS OP

Miniszteri jelentés

Megdöbbenve és elképedt szorongással fogadta a német közvélemény belügyminiszterének jelentését az ország benső biztonságával kapcsolatban. Vigasztaló ugyan, hogy a bűncselekmények számának növekedését sikerült az elmúlt év folyamán megállítani, de ugyanakkor aggasztó, hogy a gyilkosságok és emberölések száma 10 százalékkal emelkedett. Ez a szám kétségtelenül magas, különösen ha meggondoljuk, hogy legalább felerészben kideríthetetlen marad az esetek száma.

De nemcsak Németországban ilyen a helyzet, hanem a többi nyugati országban is: vagyis a bűncselekmények száma évről évre mind jobban emelkedik. Zürichben például most, május végén sikerült a hatóságoknak 43 fiatal ellen indított nyomozást sikerrel befejezniök. Ezek a 15-21 év közötti fiatalok 1974 április és 1976 január között 248 bűncselekményt követtek el. Ez energiáról, szorgalomról, de egyúttal erkölcsi gátlástalanságról is tanúbizonyságot tesz.

Magában Angliában is nagyon felfelé tendál a bűncselekmények görbéje. Az elmúlt év mérlege szerint magában Londonban minden órában átlag 50 kihágást, vagy bűncselekményt jelentettek. Ez az 1973-as év statisztikai adataival szemben 16 százalékos emelkedést jelent. Maga az angol parlament is megdöbbenve vett erről tudomást és különösen foglalkozott a problémával, különös tekintettel arra, hogy az elmúlt két évben elfogott bűnözők fele 21 éven aluli, majdnem egy harmada pedig 10 és 16 év közötti fiatalokból került ki.

Mi az oka a bűncselekmények e nagyfokú megnövekedésének? A felszínesen gondolkodó természetesen azonnal kész a gazdasági visszaesés és a munkanélküliség rovására írni az egész jelenséget. Az angol kormány által életbe hívott és támogatott hivatalos bizottság jelentése (Juvenile Theft: The Causal Factors - Fiatalkorúak lopása és annak előidéző okai) azonban egész sereg más okot hoz fel magyarázatul. Többek között ilyeneket:

- a fiatalok át akarnak élni valami idegcsiklandozó, vakmerő dolgot,
- lelkükből kikopott, vagy teljesen elmosódott benne a jog és jogtalanság, az erkölcsileg helyes és telen közötti különbség,
- a szülői ház elvesztette számukra hatását és jelentőségét,
- a családon kívüli elfoglaltság és háztartási munka között felörlődő édesanya.

Az itt felsorolt okozati összefüggések közé nyugodtan felvehetünk még négy másikat is: A bűncselekmények elszaporodásáért ugyanis nagyon is felelős a korunkban divatosá vált, a minden

józan logikát és tapasztalatot megcsúfoló, s már közben teljesen csődött mondott tekintély nélküli nevelés, az emberben már úgymint meglévő s a fiatalokba meg egyenesen beleszuggert beteges öntudat: nekem-mindent-szabad, és: nekem-mindenhez-van-jogom!, és végül: a keresztény hittől való elszakadás; az egyházhoz való tartozás és erkölcsi törvényeinek neveltségessé tétele.

A hívő ember számára van valami vigasztaló azonban az angol szakemberek parlamenti jelentésében: amikor felsorolják az okokat, amelyek a fiatalokat visszatartják a lopástól és más bűncselekményektől, többek között hatásos ellenszernek minősítik a fiatalok gyakori templombajárását is. Ez ugyan részükről csak felszínesen végzett megállapítás, de a meglátás jó és sokkal mélyebbre mutat, mint megfogalmazói ezt gondolták. Nem mondták ugyanis ki, de valójában az a helyzet, hogy a kereszténység, a keresztény hit elfogadása és megtartása emberiesebbé teszi az emberi együttélést; — a szekularizáció ezzel szemben, a vallási kötetlenség, nem szabaddá, hanem éppen ellenkezőleg, a saját rendezetlen ösztöneinek, vágyainak, rabló természetének rabszolgájává teszi, s ezzel az egyik embert a másik farkasává avatja.

Az egyház hivatása, hogy Krisztus hite és ereje segítségével jobbá, nemesebbé tegye az embert és ezzel megkönnyítse, elviselhetővé tegye az emberi együttélést. E két ezer éves törekvésében voltak hatalmas nekilendülések és virágzások, de voltak megtorpanások és hatalmas válságok is. Mi most a válságok korát éljük. E válságot korunkban az anyagi jólét, mint a technikai fejlődés következménye váltotta ki. Az ember azt gondolja, hogy Isten és erkölcsi alapok nélkül is teremthet magának a földön zavartalan és boldog életet.

A belügyminiszteri jelentések éppen ebből a téves hiedelemből riasztanak fel. Az embernek a jóléten, az anyagi függetlenségen, a technikai haladáson kívül még valami más is kell. Épp korunk mutatja, hogy e «más» nélkül olyan bűn- és bűnözési hullám indul el (kicsiben és nagyban) hódító útjára a földön, amely minden megszerzett és eredményes munkát pusztulásra ítél és juttat.

Az emberiség majd eljut arra a pontra, hogy ezt (újból) megértse és magáévá tegye. Mi csak remélni tudjuk, hogy ez a megértés józan megfontolás szükségyszerű következményeként következik be és nem a nagy gonddal s fáradtságos munkával felépített világunk erkölcsi és anyagi romjainak láttán.

MEGYESI ANDRÁS

Püspökkari rendszertámogatás Magyarországon

Az év első fele ünneplésekkel telt el. Dr. Lékai László esztergomi érsekké, Magyarország primásává, bíborossá való kinevezése következett gyorsan egymás után. Róma a legtöbbet adta, amit adhatott, hogy a felépített új egyházi vezetőség, hierarchia felelősségét aláhúzza. A budapesti rendszernek azonban mások a szándékai. Az új hierarchiát el akarja választani a néptől és egyben behajszolni a politizálásba.

Lékai bíboros-primás 44 kíséreléssel, többnyire rokonaival érkezett Rómába a bíborosi jelvények átvételére. A Pápai Magyar Egyházi Intézetben fogadást rendeztek a tiszteletére. Ezen megjelent Villot bíboros-államtitkár, Ugo Poletti bíboros, VI. Pál pápa római helynöke, Baggio bíboros, a püspöki kongregáció prefektusa, Pignedoli bíboros, a

Nemkeresztények Titkárságának elnöke, Knox bíboros, a Szentségek Kongregációjának prefektusa. Ott volt továbbá Casaroli érsek több munkatársával és Miklós Imre, a budapesti Állami Egyházügyi Hivatal államtitkár elnöke két kíséreléssel. «Ugyancsak ott láttuk a Rómában élő magyar papság több közismert személyiségét is: P. Csertő Sándort, a Hittani Kongregáció ügyészét, Tomek Vince ny. piarista generálist, Dalos Patrik oratoriánus rendfőnököt, Nagy Lászlót, az Apostoli Palota irodájának munkatársát, Békés Gellért bencés professzort» — írja az Új Ember jún. 6-i sz.-ban és többi közt megjegyzi, Miklós Imre, az Állami Egyházügyi Hivatal államtitkár elnöke «a fogadáson szívélyesen elbeszélgetett a bíborosokkal és magasrangú egyházi vezetőkkel.»

A teljes hierarchia első megnyilatkozása

A Lékai László bíboros, primás vezette magyar püspöki kar néhány nappal a római ünneplés után Budapesten kiadta első politikai nyilatkozatát, amelyet az Új Ember június 13-i számában első oldalon közöl. A kommunista párt közéleti szerve, a Hazafias Népfőnt szeptemberben tartja VI. kongresszusát. A rendszer széles támogatását sürgető előkészítő programtervezetet adott ki, amelyhez a püspöki karnak is hozzá kellett szólnia. Ez pedig hivatalos állásfoglalás formájában történt. A Lékai László bíboros vezetése alatt álló legmagasabb magyar egyházi szervvel a rendszer kimondatja, hogy az új hierarchia a régi vonalat követi. «A magyar Katolikus Püspöki Kar korábbi magatartásához híven részt vállal a kijelölt nemzeti program megvalósításából, küldetésének tudatában, a jelen magyar történelmi helyzetnek való elkötelezettségében, buzdításában és körleveleiben ismételtén a hívők tömegeihez is fordul, hogy nyugodt lelkiismerettel, keresztény felelősségtudattal vállalják az emberi fejlődés szolgálatát... Ez a fejlődés a hazánkban elért gazdasági társadalomépítési, köznevelési, egészségügyi, embervédelmi eredmények pozitívumaiban domborodik ki előttünk. A hazát szeretni annyit jelent, mint ezen eredmények további munkálásában résztvenni... **Ha arra gondolunk, hogy a múltban milyen társadalmi ellentétek, gazdasági egyenlőtlenségek bontották darabokra a magyar népet, akkor ma elismerőleg kell nyilatkoznunk kormányunk, népünk vezetői, a magyar tudományos, gazdasági és kulturális élet felelőseinek áldozatos munkájáról, amellyel népünket egységbe kovácsolta.** Hazánkban az évek során egyre erősödő bizalom, a világnézetekre és a vallási hovatartozásra való tekintet nélkül mind határozottabban kialakuló együttműködés kívánatos és hatékony egy-

ségbe vonta már országunk fizikai és szellemi dolgozóit a **szocialista demokrácia érdekében.**»

Az történet tehát, hogy az a Miklós Imre, aki Rómában néhány nappal előbb «szívélyesen elbeszélgetett a bíborosokkal és a magasrangú egyházi vezetőkkel» — Budapesten tovább fojtogatja a magyar katolikus egyházat az új bíboros, esztergomi érsekkel az élen. És ebben semmi visszatartást nem lát. Akkor sem, ha a hazai kommunista sajtó sem közölné talán ilyen egyértelmű hódolatot a helyzetről. Illyés Gyula például a Köznevelés című pedagógus lapban arra a kérdésre: «Milyennek látja ma a falusi és tanyai gyerekek tanulási esélyeit?» így válaszolt: «Óriási hátrányban vannak ma is... De a munkás- és parasztgyerekeknek egy általánosabb okból következően is jóval rosszabbak az esélyeik az iskolában... kellene itt már valamit tenni, mert ha a különféle felvételiknél továbbra is elvont gondolkodás marad a műveltség mértéke, óhatatlanul kiszorulnak azok, akik kétkécs családban születtek és nevelkedtek föl.» (Köznevelés, 1976, június 18.). A hazai sajtó és rádió is tele van panaszokkal: nincs zöldség, nincs hús, emelkednek az árak. Olyan üzemekben, kolhozokban, ahol a párttag vezetők semmittevésével töltik napjaikat és nem értenek állásuk feladataihoz, de havi 15 ezer forint fizetéssel jutalmazták semmittevésüket, a dolgozók 1500-2000 forintért izzadnak. Közismert a rendszerrel járó általános korrupció. Az emberek idegesek. Évtizedek óta viselik a mérhetetlen kizsákmányolást, az ország kifosztását. És ebben a légkörben a bíboros-primás vezette püspöki karnak azt kell mondani és írnia, hogy «nyugodt lelkiismerettel, keresztény felelősséggel vállalják az emberi fejlődés szolgálatát.» Lelkipásztorokkal mondatják ezt, akik hivatásuknál fogva ismerik,

milyen lelki gyöttrődést jelent számukra a keresztények elleni hátrányos megkülönböztetés, a sok zaklatás és megálázás. Kit nem borzol fel ilyen helyzetben a csupa valótlanítást tartalmazó püspökkari nyilatkozat?! A rendszer az ilyen kényszerhelyzetben juttatja kifejezésre, hogy nem csak a püspököket, hanem a bíborost sem becsüli. Visszaél a hangos kollaborációval, mert a főpásztoroknak nem engedi meg, hogy a híveket és az egyházat ért súlyos igazságtalanságokat szóvátegyék. Sok egyházi emberben és hívőben vetődik fel a gondolat, lehet-e ilyen körülmények közt és ezen az áron vállalni a rendszerrel való kollaborációt?!

A rendszer elválasztja a hívő néptől az új hierarchiát

Amióta 1964-ben a Vatikán megkötötte Budapesttel az erősen elszigetelt részleges megállapodást és többnyire az állam jelöltjeiből kinevezték az új püspököket, minden püspökszentelés és beiktatás kizárólag hétköznap, munkanap történt. Lékai László érsek-primás esztergomi székhelyén is hétköznap zajlott le. Ebben a rendszer részéről az a szándék jut kifejezésre, hogy az ő előzetes hozzájárulásával kinevezett új hierarchiát elszakítsa a néptől. A nép ne vehessen részt sem az új püspökök felszentelésén se beiktatásán. A nép ne ünnepelhessen főpásztoraival — de annál hangosabban ünnepeljen a rendszer velük. Tipikus példa erre Lékai László első bíborosi szentmiséje Esztergomban, június 2-án, szintén munkanap. A kőnyomatos Magyar Kurir, katolikus hírszolgálat és az Új Ember katolikus hetilap így számol be a hétköznapra ünnepelésről: «Az első bíborosi mise Esztergomban — Lékai László bíboros, primás, esztergomi érsek jún. 2-án mondta első ünnepélyes bíborosi szentmiséjét az esztergomi bazilikában. A szentélyben helyet foglalt a teljes magyar püspöki kar, az egyházmegyék, a káptalanok, a katolikus intézmények képviselői. Megjelent Miklós Imre államtitkár, az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke ...

A szentmise után az érseki palotában rendezett ebéden pohárköszöntők hangzottak el: Lékai László bíboros VI. Pál pápára emelte poharát, Ijjas József kalocsai érsek, pápai trónálló, majd Miklós Imre államtitkár pedig az új bíborost köszöntötte.» A hívő népről tehát semmi említés. A II. Vatikáni Zsinat után, mely annyira aláhúzta a hívek tevékeny bekapcsolását a liturgiába és az egyház más területein végzendő munkába, Magyarországon a rendszer nyomására úgy rendezik a püspökszenteléseket és a főpásztorok beiktatását, hogy a nép ne tudjon résztvenni rajtuk.

Fábián Károly

Mohács Mementója (1526 aug. 29 – 1976 aug. 29.)

A hazai történetírók körében már körülbelül tíz év óta heves vita folyik ama kérdés körül: jóvátehetetlen katonai vereséget szenvedett-e, vagy csak — belső erőrendezéssel is kiheverhető — csatát veszített Magyarország a mohácsi síkon augusztus 29-én?

A kérdésnek két szempont ad időszerezés: éppen ebben az esztendőben van a 450 évfordulója ennek a gyászos eseménynek egyrészt; másrészt olyan súlyos történelmi sorscsapások sújtották a magyarságot az első és második világháború folyamán, melyek erősen emlékeztetnek a mohácsi vész utáni állapotokra s bizonyos értelemben, bár messze távon, azoknak logikus következményei. Mert tudnunk kell azt, hogy a magyarság a mohácsi csatavesztést és annak organikus következményeit soha nem tudta kiheverni véglegesen. Éspe dig egyszerűen azért nem, mert nem volt elegendő nyugalmi ideje hozzá. A 150 éves török uralom, majd a felszabadító háborúk katonai követelményei, az ismételt szabadságharcok, kezdve Bocskay Istvántól egészen 1956-ig, oly nagyfokú anyagi és véráldozatot követeltek a magyar néptől, hogy történelmi múltjának megfelelő szerepet nem tölthetett be a népek és nemzetek nagy családjában.

Méltán vetjük fel tehát a kérdést: mi okozta a mohácsi tragédiát, mellyel a középkori magyar királyság és nagyhatalom sirba szállott? Miért lett Mohács «nemzeti nagylétünk nagy temetője»? — mint a költő írja.

Nem a csatavesztés maga, melyben a körülbelül 25.000 főnyi magyar seregnek három ötöde ott veszett a csatátéren. Nem is az a további 200.000 emberre becsülhető embervesztés, melyet a török felvonulása Budára, majd visszafelé a Duna-Tisza közén halottakban és foglyokban az összmagyarság soraiban okozott, hanem a király halála és az erre következő politikai anarchia. Ha feltételezzük, hogy Magyarország lakossága a Mohácsi vész előtt kb. 5 millióra rughatott, akkor a fenti biológiai vércsapolást könnyen kiheverhette volna a magyarság, ha magára eszmél. De egy király helyett kettőt választott magának, mellyel a nemzet egységét megosztotta s két veszekedő király között a harmadik lett a nyertes, a török. Már a mohácsi vész előtti időről megírta a történetíró, hogy «a vezérétől megfosztott rendiség, önmagát marcangolva, vakon támolygott Mohács felé», — utalva az árnyékkirályságra. De még egy árnyékkirályság is jobb, mintha két király között oszlik meg egy ország. S ezt Magyarország akkori vezetői nem látták be.

A másik oka — mondhatnám kórokozója — a hanyatlásnak a **hazaszeretet és áldozatkészség megfogyatkozása**. Báró Burgio, a pápa világi követe Magyarországon, a magyarok őszinte barátja, lesújtó véleménnyel volt róluk. Szerinte: «Ha Magyarországot három forint árán ki lehetne szabadítani a vesztélyek örvényéből, nem akadna három ember, aki ezt az áldozatot meghozná.» Ehhez járult még a nemesek és jobbágyok közti ellentét, a szabadköltözködés megvonása, meddő közjogi viták, — csupa bénító erők egy nemzet életében. Massaro velencei titkár azt írta 1523-ban: «Ha a magyarok engedelmessé válnak, összetartani és a közjó iránt érdeklődni tudnának, képesek lennének országukat megvédeni és minden ellenség fölött diadalmaskodni. Azonban a magyarok ... mindnyájan csak a saját érdekükkel törődnek, a közjával keveset gondolnak ...»

S végül, még egy jelenségre kell rámutatnunk, ami a nemzeti katasztrófát szintén siettette: nem volt egyetlen egy nagy embere sem az országnak ebben a szerfőlött kritikus időben. Csak a mohácsi vész után bontakozott ki egy nagy államférfiúi tehetség Fráter György pálos szerzetes személyében, ő viszont cselszövénynek lett az áldozata. Alig kapta meg a bíborosi méltóságot, tehát a legmagasabb pápai kitüntetést, I. Ferdinánd emberei, akik a «barát» politikáját megérteni nem tudták, 1551-ben Alvincon orozva meggyilkolták őt. Miskolczy Gyula, kiváló történészünk szerint: «Nemcsak igazságtalan, hanem egyben örült tett is volt eltenni láb alól a kor egyetlen nagy államférfiát, akiben elég képesség lett volna az ország kiragadására a fenyegető veszély tor-kából.»

Fráter György halálával teljesedett be igazában a mohácsi kor első fejezete, mondhatnánk: lett teljes a tragédia. Szent István, Nagy Lajos és Mátyás király egykor hatalmas birodalma három részre szakadt: A nyugati rész I. Ferdinándot uralta, Budavárában ott székelt a török szultán helytartója s Erdély megkezdte önálló életét a török hatalom égisze alatt. Egyik újkori történészünk, Nemeskürthy István frapánsan, de találóan, e két mondattal tesz pontot a magyar történelem e szomorú fejezetének végére:

«A középkori Magyar Királyság megszűnt. Ez történt huszonhat évvel Mohács után.»

✱

Az ezévi mohácsi évforduló legyen tetemrehívás mindnyájunk számára: a reá való emlékezés legyen egyúttal ta-

nulság és számvétel, komoly megfontolás és elhatározás indítéka. Mert a hazáért, a haza sorsáért mindnyájan felelősek vagyunk. A magyar emberben van valami féktelenség, bizonyos dinamikus túlfeszítettség, mely okosan lefékezve pozitív országépítő erővé lesz, de szabadon hagyva bomlasztóan hat. Arany János 1868 jún. 5-én azt írta Tompa Mihálynak: «Most igazán oldott kéve nemzedet! korbács kell ennek, akkor összetart; adj neki egy ujnyi szabadságot s előrjöngi a hazát!» Ugyanez a hangnem szólal meg Ady Endre «Nekünk Mohács kell!» című költeményében, melyből néhány sort itt idézünk:

«Ha van Isten, ne sajnáljon engem:
Én magyarnak születtem.
Szent galambja nehogy zöld ágat
hozzon,
Ussön csak, ostorozzon.
Ha van Isten, földtől a fényes égig
Rángasson minket végig.
Ne legyen egy félpercnyi békeségünk,
Mert akkor végünk, végünk.»

A magyar sorskérdést elemezve, ugyanerre a végkövetkeztetésre jut egy másik modern nagy írónk, Herczeg Ferenc is, «Gondok és gondolatok» c. írásában: «A magyar múltban egyre ismétlődik ugyanegy kegyetlen játék: a duhajok egyetlen lázas órán elszórják a magyar élet aranykészletét. Azután jönnek a serények és fillérenként összekaparnak valamit a hajdani gazdagságból. A mindig jelenlévő duhajok nem tűrik, hogy a magyarság végleg felépüljön; a serények nem engedik, hogy elpusztuljon.»

Legnagyobb íróinkat szólaltattuk meg a mohácsi évfordulón, akik legjobban ismerték a magyar embert, a magyar múltat és történelmet, a magyar karaktert. Tegyük mérlegre mindnyájan itt kint az emigrációban a mohácsi vész 450-ik és az 1956-os szabadságharc 20-ik évfordulóján a hazáért és közügyért hozott teljesítményünket s akkor kitűnik, hogy melyik kategóriába kell sorolnunk magunkat. Ha többet nem is, egyet minden emigráns megtehet: oda áll azok mögé, akik itt kint a magyarság ügyéért fáradoznak s a nagy világban szétszórt honfitársakat összefogni igyekeznek, akár az istentisztelet keretében, akár egyesületi síkon. Erre biztat bennünket Kisfaludy Károly, múltszázadbeli nagy írónk is «Mohács» c. költeményében:

«Él magyar, áll Buda még! a múlt
példa legyen csak,
S égve honért bizton nézzen előre
szemünk.
És te virulj, gyásztér! a béke
malasztos ölében,
Nemzeti nagylétünk hajdani sírja,
Mohács!
Vecsey Lajos

P. Werenfried van Straaten (II)

Az Ostpriersterhilfe kibontakozásához a döntő lendületet a flandriai parasztság asszonyok adták. Vidéki plébánosok egymás után hívták meg a fiatal premontréi atyát: számoljon be a híveknek a lágerlakók tragédiájáról. A jámbor parasztság asszonyok először csak a kávédelután süteményének árát ajánlották fel a nemes célra. Később, P. Werenfried ötletes kérésére, füstölt szalonnát vittek a plébániára, amelyet hetenként egyszer összegyűjtöttek és a tongerlói apátság hűvös pincéjében tároltak. Az ottani növendékek aztán becsomagolták a kalóriában gazdag falatokat, majd kilós csomagokban átküldték Németországba. A nyári hónapokban, tárolási nehézségek miatt, ez nem volt lehetséges. Ekkor is az ötletesség segített: P. Werenfried kapcsolatba lépett több

flandriai paraszttal; megegyezett velük, hogy azok minden évben egy-egy sertést ajánlanak föl az éhezőknek. Amíg az állatok súlyban gyarapodtak, egy konzervgyáros is felajánlotta segítségét a hús feldolgozására. Még a konzervdobozokat is ingyen adta. Így került tonaszámra a teherautókra a húskonzerv és a füstölt szalonna. Amikor P. Werenfried, jótévői előtt, beszámolt az elért eredményekről, egy szélescsipőjű parasztság hangosan felkiáltott: «Lang leve de Spekater!» (Éljen a szalonnaatya!) Ezt a megtisztelő rangot nemcsak az egyszerű nép vette át, hanem a közvélemény is. A Spekater név huszonhét esztendő után már fogalomná vált. Így szólítják őt levélben vagy társalgás közben: a jótévedők, védenői és munkatársai.

A szeretet formát ölt

Ínséges időkben mindig született már sok épkézláb és dicséretreméltó kezdeményezés. De amikor a nyomor megszűnt, lelkadt a lelkesedés. Az Ostpriersterhilfe megmenekült ettől a szalmaláng-lelkesedéstől. Németország gyorsan fölépült, már érezni lehetett a gazdasági csoda előszelét; az ínséges esztendőkre pedig már csak rossz álomként gondoltak. Az ötvenes évek elejétől Németországban már nem nagyon volt segítségre szükség.

Történelmi jelentősége volt az 1952-ben megtartott Königstein - Taunus-i közgyűlésnek. Az Ostpriersterhilfe találkozásán tizenhét leigázott ország katolikus képviselői tárgyaltak arról, hogyan lehet a jelenben és a jövőben is szeretetet, vigaszt, segítséget nyújtani a legújabb kor vértanúinak. Imahadjáratra hívták fel egész Európát. A karitatív tevékenység hangsúlya, a német menekültek támogatásáról, átkerült a nem német anyanyelvű menekültek fölkarolására, akiket eddig kissé elhanyagoltak. Az új szervezetből a szeretet internacionáléja lett. Olyan férfiak képviselték nemzetüket, akik emberemlékezet óta ellentétben — sőt: harcban — álltak egymással, de most feladták a szemet szemért, fogat fogért elméletét és gyakorlatát. Mindannyian érezték azt, hogy népüket ugyanaz az erőszak tiporja, hogy létüket és hitüket a megszűnés veszélye fenyegeti. Csak az összefogás segíthet.

A königsteini találkozó általános mozgósítás volt egész Európában: riadjunk föl az aléltságból, imádkozzunk az üldözöttekért, nyújtsunk testvéri jobbot elüldözött hittestvéreinknek, segítsük őket anyagilag is. Az 56-os magyarországi események előtt is, utána pedig különösen, villámgyors segélyakciókat lehetett lebonyolítani a vasfüggöny mögötti országokban. Azóta is szakemberek figyelik, melyik a legalkalmasabb

segítés-forma. Az Ostpriersterhilfe munkatársai ismerik már az egyes kommunista országok szeszélyeit, és ha az egyik segítői mód lehetetlenné válik, egy másikat választanak. Az Ostpriersterhilfe címtárában sok tízezerre tehető azoknak a sokgyermekes családoknak a jegyzéke, akik segítségre szorulnak. Önkéntes családok minden szabad idejüket csomagok összeállításával töltik. Tongerlóban (Belgium) pedig óriási raktárakban dolgoznak rendszeresen: ruha- és élelmiszer-csomagokat állítanak össze.

Kapcsolat a szenvedő Egyházzal

A szervezet nem engedheti meg magának, hogy csak vaktában jótékonykodjék. Az Ostpriersterhilfe állandó kapcsolatot tart fenn az üldözött egyházak főpapjaival. Köztudott, hogy a kommunista országok püspökei csak ritkán kapnak engedélyt egy nyugat-európai útra, és ha ki is jutnak, nem biztos, hogy fel merik keresni az Ostpriersterhilt. Ezért tapasztalt munkatársak utaznak az egyes kommunista országokba — sokszor igen nagy kockázatokat is vállalva —, hogy tárgyalhassanak az illetékes személyekkel. Sajnos, ezekről a tapasztalatokról nem lehet a nyilvánosság előtt beszámolnunk, mert veszélybe hoznánk a tárgyaló feleket. Bár sok esetben nagyon hasznos volna egy ilyen beszámoló, hogy a Kelet felé utazó turista figyelme ne akadjon el valamelyik borospince vidámító nedűjénél vagy az olcsó szórakozási lehetőségeknél.

A kommunisták nagyon jól tudják, hogyan kell elterelni a figyelmet az emberi jogokat sértő intézkedésekről és az egyházüldözésről. Anélkül, hogy részletesebb ismertetésbe bocsátkoznánk, olvassuk el, hogyan ír P. Werenfried van Straaten a vasfüggöny mögötti élményeiről:

«Több helyen megállapítottam, hogy adományunk nemcsak hasznos és nélkülözhetetlen volt, hanem azt is, hogy elsősorban azok kapták meg, akik leginkább segítségre szorultak. Utaztam olyan járművel, amelyet adakozóink pénzén vettünk, és amely nélkülözhetetlen az ottani papoknak és püspököknek. Több olyan templomban jártam, amelyet az Ostpriersterhilfe épített újjá a háborús romokból. Láttam azt az örömet is, amely a családtagok szemében kigyulladt, amikor egy-egy szeretetcsomagot kibontottak. Sok olyan szeminaristával fogtam kezét, akik csak az Ostpriersterhilfe támogatásával tudták követni hivatásukat. Egy heveny betegségekben egyszer olyan orvos kezelt, akinek — mivel osztályidegen volt — mi biztosítottuk több éven át a tanulási lehetőséget. Mégis az hatott meg leginkább minden egyes beszélgetés alkalmával, hogy szervezetünk erkölcsi támaszát becsülik a legtöbbször. Az óriási érdem természetesen jótévedőinké. Az ő segítségükkel törtük át a vasfüggönnyet, mentettük meg a lelki elszigetelődéstől az ottani papokat és híveket. Egyedül Isten a megmondhatója annak, hányan kaptak így újra erőt és bátorságot ahhoz, hogy hűek maradjanak az Egyházhoz és kitartsanak a végsőkig.»

A szeretet visszhangja

A segélyezés mellett gondoskodni kellett az Ostpriersterhilfe jogi formájáról is. 1964-ben a Szentszék hivatalosan elismerte a kezdeményezést, amely az «Üldözött Egyház Segítője» alcímet kapta. Egy kommunista állam tiltakozására az «üldözött» jelzőt meg kellett változtatni «szenvedőre», de ez a változtatás nem befolyásolta sem a tevékenységet, sem az eredményes munkát. A szervezetnek ma több mint 700.000 jótévedője van Németországban, Ausztriában, Luxemburgban, Belgiumban, Franciaországban, Olaszországban, Hollandiában, Angliában, Írországon, az Egyesült Államokban, Új-Zélandon, Ausztráliában, Spanyolországban és Svájcban. Ezekben az országokban működnek az Ostpriersterhilfe országos titkárságai. A segélyszerv vezetőjét a Szentszék nevezi ki, akit munkájában a nemzetközi tanács támogat. A szervezet vezetőségi tagjai megfelelő kiképzést kapnak, az Egyház tanítása és a II. Vatikáni Zsinat szellemében. A jótévedők számára «A szeretet visszhangja» című, hat nyelven megjelenő újság ismerteti a szervezet tevékenységét; imára szólít fel az üldözött Egyházzal és a felebaráti szeretet gyakorlati megvalósítását ajánlja.

Az adományok 95 %-át «A szeretet visszhangja» olvasói küldik be, a további összeg pedig vándorprédikálásból és különböző természetbeni adományokból jön össze. Az első 25 év adománya meghaladta a százmillió dollárt. Az Ostpriersterhiltéhez befutott kéréseket a nemzetközi titkárság szakemberei

Megnyílt a Mindszenty-emlékmúzeum

Harangzúgás és ágyúdörgés köszöntötte Pünkösöd vasárnapjának reggelét Vaduzban. Ez az ágyúzás nem pusztítást és halált hozott, hanem régi népi szokás szerint a Szentlélek eljövételének ünnepét hirdette, miközben Liechtenstein

A Mindszenty emlékmúzeumot és archívumot befogadó ház Vaduzban a templom mellett.

fővárosának lakossága ünnepi díszben, színes népviseletben vonult a templomba.

Ezen a ragyogó júniusi délelőttön az ünnepélyes nagymise mellett egyéb esemény is emelte az ünnep fényét. A templom közvetlen szomszédságában lévő egyemeletes Altes Pfarrhausban megnyílt a látogatók előtt a Bíboros Primásunk emlékét hirdető múzeum, mely szerény méretei ellenére is méltó gyűjteménye Főpásztorunk nagyértékű és gazdag változatosságú emléktárgyainak.

Érdekes véletlen volt, hogy a legújabb liechtensteini múzeum első látogatójaként egy Liechtenstein-herceg lépett be a Mindszenty Házba: az uralkodó her-

ceg unokaöccse, aki, mivel anyja magyar grófnő, folyékonyan beszél magyarul. Később megjelent a hercegi család több más tagja is, valamint sok közéleti előkelőség.

Az első két napon — a vaduzi plébános szép cikkei nyomán — főleg a helybeliek tekintették meg a múzeumot, de azután megsaporodott a külföldi turisták száma, akik az Utazási Irodában ki függesztett Tájékoztatóból szereztek tudomást a megnyitásról.

Szépszámu külföldi látogatóink között természetesen a szomszédos országokból: Németországból, Ausztriából és Svájcól jövők vannak túlsúlyban, de megjelennek a francia, holland, belga, dán, angol, svéd és amerikai, sőt ausztráliai turisták is, akik nagy érdeklődéssel és meghatottan járják végig a két egymásbanyúló emlékszobát. A magyar látogatók száma sem kevés. P. Király Kelemen például Detroitból jöve sem mulasztotta el a kegyeleti látogatást, amelyről szép beszámolót írt a helyi újságban.

Vendégeink, főleg a németek, nemcsak látni, hanem mindent tudni is akarnak. Érdeklődésük egyik főtárgya a primási íróasztalra helyezett nagyméretű térkép, amely Bíborosunk világutazásait szemlélteti. A női látogatók az egyházi öltözeteket nézik nagy érdeklődéssel és szakértelemmel. Még azt is megkérdezték, hogy a pápától kapott

hogy németek-e, mosolyogva, de szó nélkül bólintottak. Néhány ismertető szót mondtam nekik a múzeumról. Értetlenül néztek rám. Akkor jöttem rá, hogy mind a ketten süketnémák... Erre kezükbe adtam a németnyelvű vezetőszöveget, melyet örömtől felcsillanó szemmel azonnal olvasni kezdtek s azal járták végig a gyűjteményt. Észak-németországból jött a szép fiatal pár. Megajándékoztam őket Primásunk fényképével, melyet látható örömmel vettek át, majd szívélyes bólintással elbúcsúztak. Az ablakból utánuk néztem, amíg kézenfogva el nem tűntek a sarokon...

Vaduzi látogatóink sorában megjelentek a két nagy helybeli múzeumnak: a Landesmuseumnak és a Liechtenstein-Gallerie-nek vezetői is, szakemberi illetékességgel nyilvánítva elismerésüket kis múzeumunkról.

Legbuzgóbb látogatóink a különböző apácarendek tagjai. Mély meghatottsággal símogatják végig tekintetükkel Primásunk emléktárgyait, s amikor megtudják, hogy Ő térdelt a sarokban álló imazsámolyon, nem egy közülük odatérdel, hogy legalább egy rövid imát elvégezzék rajta.

Felmerültek világpolitikai kérdések is. A Németországban állomásozó USA-hadseregnek egy fiatal leány-irodistája alaposan megmondta a véleményét hazája kül- és belpolitikájáról, egekig magasztalva az európai élet magasrendűségét. Egyházpolitikai téren pedig úgyszólván minden látogató érthetetlennek

Az egyik emlékszoba két ragyogó üvegtárolójával.

vizsgálják meg, de a segítségre szánt összeg megítélése az általános igazgató, P. Werenfried van Straaten, feladata. Minden kérdésnek indokoltnak kell lennie. A jótállást püspökök vagy — ahonnan ezt nem lehet beszerezni — bizalmi emberek és maguk a szakértők biztosítják. A kiadásokról vezetett pénztárkönyvet mind az országos, mind a nemzetközi titkárságoknál, hivatalosan elismert szakemberek vezetik. Munkájukról minden évben, az általános közgyűlésen, beszámolót tartanak.

P. Szőke János

köpenyt Primásunknak át kellett-e szabtatnia a saját testméretére. És a vitrinben lévő liturgikus öltözeteket állandóan viselte-e. De a naiv kérdések ellenére is a látogatók többsége meglepően sokat tud Primásunkról, a fogságáról, szenvedéseiről, és tudatában van az Ő világjelentőségének is.

Egy megható látogatásról külön is meg kell emlékezni. Jólöltözött, húsz éven alig felüli fiatal pár lépett be a múzeumba, néma fejhajtással. Amikor odamentem hozzájuk és kérdeztem,

tartja a római intézkedést, mellyel Primásunk életében «vacans»-nak nyilvánították esztergomi érseki székét.

Kis múzeumunknak már a megnyitása utáni első két hét alatt kétszáz látogatója volt. Azóta a látogatók száma több százra emelkedett, akik a nagy turista-csoportokból kerülnek ki. Hiszszük, hogy lapunk beszámolóai alapján az emigráns magyarság köréből meg fog növekedni az idelátogató honfitársak száma is.

Prof. Bíró Béla

Mindszenty József

EMLÉKIRATAIM

HAZA BUDÁRA

(Folytatás)

Szeretetükkel mintegy meg akarnak kötözni, és még mindig nem akarnak elereszteni: a falu 805 lakosánál sokkal nagyobb tömeg érkezik, és közben már sötétedik. Megáldom őket és végre el tudunk indulni. Ugyanazon az úton haladunk most, amelyen előző évben, halottak napjának éjszakáján ide hoztak. Bánkon és a közbeeső falvakban mindenütt ki kell szállnom: leírhatatlan a nép öröme, szeretete. Körülfognak, nem engednek el.

Hogy érek ma Budára?

Csak Rétságig érünk. Azért hajtottunk arrafelé, mert a rétsági magyar «vörös katonák» szabadítottak ki s parancsnokuk is arra kért, maradjak éjszakára a honvédekkel, hiszen a többiek is látni szeretnének. Egyébként az éjszakai út még nem volt egészen biztonságos.

Az éjszaka folyamán egymásután, nagy számban érkeznek a rétsági kaszárnába a szabadságharcos fiatalok, egyetemisták, katonák, matrózok, munkások; ezek mind a fővárosból indultak el felém, hogy kiszabadítsanak. Elkészték. De most ők mindenáron fel akarnak kísérni Budára.

Éjfél tájban megérkezik Kovács Vince, a váci felszentelt püspök titkárával. Üdvözölnek, szállásra hívnak Vácra.

— Én már csak a szabadító honvédeknel éjszakázom — feleltem. Lefeküdni azonban — bár szállásomat oly gondosan előkészítették — még mindig nem tudok. Állandóan új csoportok érkeznek s jönnek a tisztek, a honvédek, családtagjaik, civilek, diákok. Hajnali 4 óráig tart s aláírásokat kérnek tőlem s amikor a fáradtságtól és megfáradtságtól kimerülten ledőlök, elgondolkozom:

— Milyen jóságos vagy, Uram és Istenem! Nagy a Te gondviselésed! Mennyi sanyargatást és bajt mutattál nekem: és hozzám fordulva életre kelttél: és a földi élet örvényeiből visszavezettél és megvigasztaltál engem (Zsolt. 70, 22-23).

Igaz, hogy a fővárosi szabadságharcosok véráldozata és a bátor rétsági

honvéd-páncélos egység tárta fel előttem a kaput, amely a kriptából az élet felé vezetett. De Isten kezének voltak eszközei. Isten keze játszik — emberi cselekvéseken és műveken keresztül — a világtörténelem végtelen orgonáján. Ő az, aki leoldja a rablincseket is (Zsolt. 145, 7). Ő az, aki az emberek fiai közt csodálatosan cselekszik.

Az Úr küldötte eszközeit és kiragadott, mint az apostolt Heródes kezéből, életfogytiglani rabságból. És ellenéseim várakozása semmivé vált.

Október 31-én reggel 6 órakor indultunk a rétsági honvédkaszárnából: katonai diadalmenetben, virágot hintő, ujjongó közönség sorfala közt. Katonai autón megyek. Inpozáns a menet; harcokcsik, rohamlövegek, ragyogó arcok... Pallavicini-Pál linkás őrnagy, Spitz és Tóth főhadnagyok ülnek mellettem, Ruhoczki volt a gépkocsivezető.

Még előző éjszaka akartam Budára vagy Esztergomba érkezni, a katonák kérésére azonban reggelig maradtam Rétságon. S amint most a falvakon lassítva, és áldást osztva haladunk át, mindenütt megszólalnak a harangok, hull a virágos és örömmámor ujjong felénk. Vácott, Újpesten megállunk; lépésben tudunk csak hajtani, a tengernyi nép mindenütt lelassítja a menetet.

Ledöntött orosz emlékeket, sérült épületeket, szünetelő gyárakat látok — és boldog, megkönnyebbült emberi arckokat. Akik közelférnek hozzám, simogatnak, gyűrűmet csókolják. (Kádárék Fehér Könyve is a «diadalmenet» miatt kesergett; valóban az volt.)

Pillanatra felvillant egy másik menet emléke előttem: 1948. december 26-án esti sötétségben egy ÁVH-s gépkocsikaraván robotott velem Esztergomból az Andrassy út 60 felé. Elhessegetem a sötét képet... Már Budapest utcáin haladunk... Az egész főváros az utcán van... Nagy tömeg futva érkezik a budai primási palota elé. Síró-ujjongó magyar tömeg; munkások, honvédek, egyetemisták, édesanyák, fiatalok, öregek. Egymás keblén sírjuk el egy évtized bánatát. Aztán áldást adok a térdeplő tömegre, majd belépek nyolc éve nem látott otthonomba.

A bíboros primás véleménye a szabadságharcról

Békés tüntetés indult október 23-án: fegyvertelen magyarok tüntetése. Gerő ÁVH-legényeivel lövetni kezd. Fegyverre fegyver volt a válasz, s kitör a magyarok legszebb szabadságharca. Elsöprik Gerőt; tűz alá veszik az ÁVH-sokat. Az oroszok beavatkoznak. A felkelők állják a harcot és győznek.

Az események naptára röviden ez:

1956. február 24-én Moszkvában a XX. pártkongresszuson elítélik a sztálinizmust.

Májusban nyíltan bírálják Rákosit a pártsajtóban.

Július 18-án Rákosi távozik.

Október 6-án a rehabilitált Rajk állami dísztemetést kap 200.000 résztvevő morajlásával.

Október 13-án Nagy Imrét visszaveszik a KP-ba.

Nagy események egy csatlós államban; de ha valaki azt mondta volna, hogy Magyarországon tíz nap múlva szabadságharc tör ki, azt mint képzelgőt kimosolyogták volna.

Senki sem tudta felmérni a rendszer belső romlottságát és a nép (ifjúság, értelmiség, munkásság) lelkében a csömör fokát.

Hogy állunk akkor a fölfogással, hogy Moszkva robbantotta ki a magyar fölkelést?

A két felfogás nem ellenkezik egymással. Moszkvának célirányosnak tűnhetett fel: egy ponton tágra ereszteni a gyepőt és amikor itt fegyverre érik a dolog, lecsapni, letörni keményen, kíméletlen ágyútűzzel és vérbefojtással, deportálással, börtönnel, internálással. Az elégedetlenség így nemcsak ezen az egy ponton, hanem mindenütt elnémul.

Intézkedéseim és rádiószózatom

Budán 1956. október 31-én kora reggeltől estig a magyar és külföldi küldöttségek hosszú sorát fogadtam, egyháziakat és világiakat egyaránt. Valamennyien önként és örömmel jöttek, hogy lássanak és üdvözölhessenek. Egyedül a békepapokat nem óhajtottam fogadni; legalábbis a kezdetben nem. A megbeszéléseket arra használtam, hogy a szabadságharc folytán kialakult politikai és vallási helyzetet minél jobban áttekintsem. Egyházi téren a legsürgősebb teendőnek látszott az úgynevezett békepapok működése elé szigorú tilalmat állítani. Az intézkedéssel még vártam, mivel november 2-án egy szűkebb körű püspökkari megbeszélésre hívtam meg Grösz József érseket, Shvoy Lajos székesfehérvári és Pétery József váci püspököt. Tanácskozásaink után azonnal felszólítottam az egyházmegyék ordináriusait, hogy a joghatóságuk alá tartozó békepapokat rendeljék vissza egyházmegyéikbe, ugyanakkor bocsásanak el minden békepapot a vezető állásokból. Miután bomlasztó tevékenységük sok és nagy kárt okozott, én magam is kitiltottam az idegenből jött békepapokat főegyházmegyémből.

A forradalomban született új nemzeti kormány — Nagy Imre vezetése alatt — időről-időre tájékoztatott az ország sorsáról és a politikai helyzetről. Az oroszokkal folytatott megbeszélésekről szintén értesültem a miniszterelnök helyettesnek, Tildy Zoltánnak személyes tájékoztatásaiból. Ő — emlékeztem szerint — háromszor jött látogatásra hozzám, primási házamba Budán. Először november 1-én Maléter Pál és két törzstiszt társaságában kerest fel s Maléter, a szabadságharc legendás katonája, igen jó benyomást tett rám. A tiszteklél azonban nem tárgyalhattam, mert Tildy sietett hamar elküldeni őket; kettesben akart maradni velem, hogy nyugodtabban beszélhessünk az orszá-

gos teendőkről. Nem volt derűlátó; én magam meg aláhúzottan hangsúlyoztam, hogy a bolsevistáknak nem szabad hinni és már csak ebből az okból is, az ország új vezetőinek minél előbb az Egyesült Nemzetek közbelépését kell kérniük és sürgetniük.

Szegény Tildy láthatta, mennyire tele vagyok gondokkal és milyen nagy az elfoglaltságom, de csak nem akart elmozdulni irodámból. Arról kezdett beszélni, hogy édesanyja is katolikus volt. Arra gondoltam ekkor, hogy a bolsevisták börtönében talán ráeszmélt: mennyi kárt okozott korábban a nemzetnek és az Egyháznak politikai magatartásával. Talán ezért rendelte azután a katonai díszkíséretet is fővárosi bevonulásomhoz, amire én nem is gondoltam; úgy lehet jóvátételnek szánta. A nemzeti kormányban ő lett a helyettes miniszterelnök, amolyan ügyvivői szereppel.

Egyszer csak azt látom, hogy ültében elhanyagolt. Azt suttogetta: rosszul vagyok! Ijedten siettem ki a folyosóra; pohár hideg vízzel térek vissza, inni adok neki és törölgetem izzadt arcát meg a homlokát. Ekkor igazán megsajnáltam és féltettem is. Arra gondoltam, mennyi megrázkódáson kell egy politikusnak a mai felfordult világban átmennie; mennyi kísértésen is. S mennyi lelkiismeret-furdalással kell talán megbirkóznia később. Tildy aztán magához tért. Megköszöni szívességemet és elbúcsúzik tőlem.

Tildynek tervezett rádiószózatommal kapcsolatban egyébként két kívánsága volt: ne érintsem a földbirtokkérdést és kíméletesen szóljak az oroszokról. Tanácsa nélkül is figyelemmel voltunk ezekre a szempontokra. A földbirtok-reformról szóló szövegrészben a kormány tanácsától függetlenül azt írtam, hogy «az egészséges fejlődést mindenben előmozdítjuk» és «nem helyezkedünk szembe a történelmi haladás igazolt irányával».

Amikor 1956. november 3-án este 8 órakor felolvastam a rádióban a nemzethez intézett szózatomat, Tildy helyettes miniszterelnök is mellettem ült. Könnyezett. Beszédem végén Nagy Imre és miniszterei nevében köszönetet mondott a «nagy segítségért», amit szózatommal a nemzeti kormánynak nyújtottam. Különösen megköszönte a munkára szóló felhívást, a semlegesség helyeslését és követelését, a magánbosszú elítélését, a pártatlan bíróságok illetékességének kiemelését és a pártoskodás helytelenítését.

A rádiószózat után visszaadtam Tildynek látogatását parlamenti lakásában. Nagyon örült látogatásomnak. Gondolom, ha felesége és velem jött kísérőm, Dr. Turchányi Egon nem lettek volna jelen, ugyanúgy ellágyult volna magatartásában, mint előzőleg, primási palotámban. Amikor a látogatás után visszasiettem lakásomra az Úri utcába, a

rádiók már a világnyelveken sugározták szózatom egyes részleteit.

(A Biboros itt látta szükségesnek a sokszor támadott és fordorlatosan meghamisított szózatnak hiteles szövegét közölni. — Az Életünk korábbi számaiban mi is közreadtuk már többször a beszédet.)

Az Egyház és állam viszonyát érintő kérdéseket csak tömören említettem. De rövid megjegyzéseimből is kitűnt, hogy a püspöki kar minden függő kérdést tárgyalás útján kívánt rendezni. Csak a békepapi mozgalom felszámolását végeztük el saját hatáskörünkben: az általuk okozott romlás megszüntetését a saját joghatóságunkba tartozó belső egyházi ügynek tekintettük. A kommunisták teljesen illetéktelenül, gonosz szándékkal kényszerítették rá a békepapok üzelmeit az Egyházra. Ezért neveztem a békepapi mozgalmat a «bukott rendszer kényszerének és csalárdéségének».

Menekülők az amerikaiakhoz

November 3-án a parlamentben elmondott rádiószózatom után fáradtan érkezem haza. Éjfél után jár már az idő, mikor ledőlök. Kevés ideig pihenhetek csak, mert Tildy helyettes miniszterelnök titkára sürgősen visszahív a parlamentbe. A telefonon azt is közli, hogy a szovjet csapatok megindították a támadást és tüzet nyitottak a fővárosra.

Száz és száz ágyú bömbölt most köröskörül, minden irányból: lövi a várost. Kísérteties fénylepedők és villanások az égbolton. Rövid időre a pincébe megyünk le. De azután mégis elindulok a parlamentbe az autóval, amelyben egyedül ülök a sofőrrel.

Megtudom, hogy Maléter honvédelmi minisztert, Erdei Ferenc államminisztert, Kovács István vezérkari főnököt és Szücs Miklós ezredet, akik Tökölön az orosz vezérkar főhadiszállásán tárgyaltak a megszálló hadsereg kivonulásának technikai lebonyolításáról, éjfél körül csalárdul letartóztatták. Nem kisebb személyiség hajtotta végre ezeket az intézkedéseket, mint Serov generális, akit külön e célból küldtek Moszkvából.

A parlamentben Tildy Zoltán, B. Szabó és Bibó István miniszterekkel találkozom. (Az utóbbival a parlament előterében.) Vas Zoltán is bejön hozzánk s kijelenti előttünk, hogy ő a magyar nép oldalán marad. Tildy Nagy Imrét keresi, de már nem leli s az általános bizonytalanságban helyette most ő intézkedik. A katonaság rendelkezést kér: de nincs vezérkari főnök, vagy miniszter, akitől megkaphatná azokat. Tildy elküldi őket. A parlamentre kitűzi a fehér zászlót. Nem bírom ki tovább a fejtelenséget és a zűrzavart, ezért felmegyek a folyosóra, ott találok Dr. Turchányi Egont, aki ezekben a napokban

A szabadságharc bukása után Szabó Imre, felszentelt püspök, érseki helynököm folytatta egyházi intézkedéseim végrehajtását. Eltávolította a békepapokat állásaikból. Mindnyájan egedelmeskedtek egy, már korábban felfüggesztett szerzetespap kivételével, akit viszont XII. Pius parancsára közönsített ki a Zsinati Kongregáció. A Szentsek egy másik határozatában valamennyi békepapot alkalmatlanná (inhabilis) minősítette vezető egyházi állásokra. Amikor a római rendeletet az összes egyházmegyékben végrehajtották, szabaddá vált újra az egyházkormányzat és a békepapi mozgalom ténylegesen megszűnt.

A Moszkva által hatalomba ültetett Kádár-«kormány» a helyzetet aztán kénytelen volt tudomásul venni. Sőt szemfogató és álszent módon — hogy a püspöki kart és a közvéleményt félrevezesse — 1956. december 29-én formailag is megszüntetni az Állami Egyházügyi Hivatalt.

időleges titkárként szolgálatomra állt. Utána visszaindulok budai házamba, avval a szándékkal, hogy misézsek. Dr. Turchányi jelenti: az autó eltűnt, nem tudja, hová lett. Gyalog akarunk elindulni, de jelentik, hogy a hidak le vannak zárva, nem járhatók a hadműveletek miatt s a parlament épületét is körülvevették már az orosz csapatok.

— Melyik a legközelebbi követség? — kérdem Turchányit.

— Az amerikai.

— Menjünk oda.

Az orosz páncélosok sorai közt — reverendákkal a kabát alatt — Dr. Turchányi Egonnal a Szabadság térre, az Egyesült Államok követségére indulok. A követ, Edward Thompson Waitles melegen fogad a lépcsőházban s mint a «szabadság jelképé»-t üdvözöl. Így hát nyolc évi rabság után, USA követség hajófedélzetére léptem... Az elkerülhetetlen lefogás és a Szovjetba hurcolás helyett így reméltem még tartalékolni magamat hazám és Egyházam további szolgálatára. Ezt a nagy célt emlegette a parlament kapujában hozzám csatlakozó rokonszenves katonatiszt is — rangja százados vagy őrnagy volt, már nem emlékszem —, aki az elmúlt hősi napok óta újra oly dicsőségessé vált Nemzeti Hadsereg egyenruháját viselte.

Rövid félóra alatt már itt is volt Eisenhower elnök engedélye, amely teljes mnedékjogot adott személyemnek. Csoválkoztam a gyors válaszon. De fájt, hogy két nappal előbb küldött segélykérésemre, amelyet szegény országunk érdekében küldtem én is, semmiféle válasz nem jött.

(Folytatjuk)

Epizódok Máriacellből

Marty bíboros a következő levelet küldte Máriacellbe:

«Immár egy éve annak, hogy Mindszenty bíboros, akit olyan mélyen gyászolunk, megtért Teremtő-Istenéhez. Szombaton, május 29-én, sok zarándok jön majd össze Máriacellben, az ő sírjánál elmélkedni és imádkozni. A párizsi magyarok már május 9-én összegyűltek, hogy szándékára imádkozzanak. Magam május 29-én nem lehetek Máriacellben, amit végtelenül sajnállok.

Én mindig csodáltam ezt a bátor hitvallót és az ő hőies helytállását. 1971 októberében találkoztunk Rómában és én a vele való beszélgetést mint nagy ajándékot és értékes bátorítást őrzöm magamban. Szombaton, május 29-én, szentmisémet együtt mutatom be az összes máriacelli zarándokkal; kérem az Uristent, hogy az ő közbenjárására áldja meg a magyar népet az Evangéliumhoz való hűségben.»

A Kastli-i növendékek szereplése a zarándoklat alatt

Kint a bazilika előtt kedves epizód játszódott le. Két kedves kis kastli lányka egy himzett magyar párnát és egy csokor kastli gyöngyvirágot nyújtott át Máriacell nagyon szimpatikus polgármesterének azért, mert városukban és ezen a gyönyörű kegyhelyen nyugodhatik a mi jóságos hercegprímásunk és viszonzásul azért a gyöngycsokorért, amit tavaly a máriacelli lányok helyeztek el, amikor ugyanezen a helyen fogadták, Mindszenty koporsójára. A Kastli kórus meg énekelt... Erről a kórusról, vezetőjéről Zsongor tanár úrról eddig szándékosan nem szóltunk külön. Pedig mindig ott voltak, fáradhatatlanok voltak és a szívük is benne ujjongott, vagy sírt a gyönyörű énekekben. Ő nélkülük ez a zarándoklat sem lett volna az, ami lett. Szerették is őket, simogatták is őket legalább a tekintetükkel magyarok, idegenek egyformán.

Csak ilyenkor ocsudunk rá, milyen értéke is a magyar emigrációnak ez az iskola. És milyen kár lenne, ha közöny, nemtörődomség, vagy rosszakarattal miatt ez az intézményünk kárt szenvedne. —

Mit adnának más menekült nemzetek, ha hasonló intézményük lenne! — Az ifjúság gondja és ennek az iskolának a jövője ezért volt szívügye nagy halottunknak, Mindszenty bíborosnak.

Ez az egyik gondja a megboldogult utolsó körlevele és végrendelete szerint is közös gondja legyen mindannyiunknak.

A szentségi óra

A szentségi órát a fénybenúszó kegyoltár előtt tartottuk. Itt mindannyiunk nevében meg kell köszönnünk a két kastli diáknak, Mottl Szilviának és Herpák Zsoltinak, a két súlyos börtönmegjárt férfiúnak azt a mély lelki élményt, amiben részesítettek. És külön az édesanyának, akit sem börtön sem kitelepítés nem tört meg, a felajánló imát. Mottl Szilvia Sik Sándor verses imáját, «Te vagy a fészek» és Xav. Szt. Ferenc imáját a Megfeszítetthez, annyi érzéssel és olyan ízes szép magyar nyelven mondta el, hogy könnyes lett a szemünk. — Mindszenty bíboros elmélkedése: «Ami vigasztal a fogságban» (Emlékiratai) csak pár lépéssel a sírjától, mélyen megrendített mindenkit. II. Rákóczi Ferenc «Imája a hazáért nehéz időkben», mintha csak a mi szívünkben fakadt volna és Széchenyi István figyelmeztetése: «... mi ne gyengüljünk gyáva panaszra... Álljunk ki, mintha csak most fakadna nemzeti létünk szebb hajnala: virrasszunk!» — milyen aktuális volt számunkra éppen ma! — És olyan jó volt hallani újra Prohászka Ottokár tanítását, akit ott hon, mióta pesti szobrát ledöntötték, egészen elfelejtettek.

Az emlékstáció is elkészül

Magyar népünk kívánsága, hogy ez a májusvégi zarándoklat egyelőre minden évben meglegyen. Így a Mindszenty Emlékbizottság elhatározta, hogy helyt ad ennek a jogos és okos kérésnek. A Mindszenty-Emlékstáció fölszentelése ezért nem ősszel, hanem jövő tavasszal, mennybemenetel utáni vasárnap lesz. Amerikai megbízottainkat és munkatársainkat, valamint Máriacell értesítettük már róla. (H. F.)

A püspökök elnémítása Magyarországon

A rendszer uralkodik az új hierarchia fölött. Igaztalan politikai nyilatkozatokat adat ki vele, ünnepel vele, elrendeli, hogy gazdag lakomákon lásák vendégül hivatalnokait, de a hívő nép ne legyen ott. A hierarchiának a megalázott népet nem szabad védelmébe vennie. A püspökök nem szólnak semmit a hitoktatás körül növekvő problémákról. Nem beszélhetnek a lelkészek panaszairól, hogy a templomi

hitoktatást az 1975-ben kötött rendelkezéssel tönkretették. Nem orvosolhatják a lelkészek kifogásait, hogy a templomban a gyerekek nem tudnak úgy ülni, mint az iskolában, vagy az iskolai padban. A templompadokon nem tudnak írni, a hittankönyvek nagy része használhatatlan, a templomi berendezés nem alkalmas az oktatásra. Nincsenek mellékhelyiségek. Hogy végezzék el a gyerekek szükségleteiket? Nem szólnak

arról sem, hogy a televízióban a templomi hitoktatás idejére teszik az ifjúsági előadásokat. A pedagógusokat berendelik az iskolába a gyerekekkel együtt, hogy együtt kövessék az előadásokat és magyarázzák a gyerekeknek, amit nem értenek meg. A templomi hitoktatás emellett vasárnap van, amikor a lelkészeknek a legtöbb dolguk van. Több szentmise, a hívek akkor jönnek gondjaikkal, elintéznivalóikkal. A hierarchia nem szól, nem segít az állami túlkapások megfékezésében. A hierarchia a tények szerint csak a rendszert dicsérheti hamis szólamokkal.

És az eredmény? A katolikus tömegek elidegenedése a püspököktől és a papoktól. A Vigilia című hazai katolikus folyóirat 1976 májusi számában írja: «Az egyházi intézmény legalábbis részben s nem minden rosszmájúság nélkül, olyan vezérkarhoz hasonlítható, amely még szépszájú alárendelt tiszttel, de alaposan megcsappant legénységgel rendelkezik.» Ugyanabban a cikkben olvassuk: «Feltűnően kevés az elsődöző, számuk elenyésző töredéke a katolikus szertartásban keresztelt gyermekekének (Budapestben). A budapesti plébániákon évenként keresztelt gyermekeknek mindössze 10-12 százaléka vesz részt az évenkénti első szentáldozási előkészítésen. Az iskolai hitoktatásban részesülő katolikus gyermekek országos aránya 7-10 százalékra becsülhető. A rendelkezésünkre álló adatok szerint hazánk lakosságának 10-15 százaléka gyakorolja rendszeresen a vallást. Ez az egy — másfélmillió ember az egyházak bázisa a mai Magyarországon.» Ez az adat a Vigilia szerint marxista állami felmérésből származik. Statisztikai felmérést ugyanis Magyarországon csak marxista állami szervek végezhetnek, mert a kiértékelést elsőrendű propaganda eszköznek tekintik. Az egyházak nem tudják ellenőrizni az állami felméréseket, mert nem áll módjukban. A marxista vallási felmérések viszont minden esetben torzított képet nyújtanak. Állandóan csökkentik azok számát, akik kereszténységükhöz illetve magyar értékeinkhez ragaszkodnak. Cserhádi József pécsi püspök nemrégiben azt írta a Vigiliában, hogy a magyar katolikus egyház a háború után mintegy két millió hívet veszítette el. A püspöki karnak lenne tehát elég munkája, ha eleget tehetne főpásztori hivatásának. Az sem kétséges, hogy súlyos lelkiismereti problémát okoz számára a rendszernek való kiszolgáltatottsága. Kérdés marad: meddig bírja az áldatlan kollaborációt?!

Königstein

Az idén is megtartották a «Kirche in Not» kongresszust Königsteinben júl. 22 - júl. 25-ig a Haus der Begegnungban. Téma: Tömegek, hatalom és a tájékoztatás eszközei.

Emlékezés Dr. Ikvay László munkatársunkra

Fájdalmas feladat e sorok írója számára Ikvay Lászlóról, a hűséges jóbarátról, a mindig segíteni kész paptestvérről és munkatársról nekrológot írni. Megteszem mégis, hogy Dr. Ikvay László, érseki tanácsos értékes papi élete, főleg határtalan szívjósága s mély fele-

képzett teológus és lelkipásztor volt, óriási munkabírással és munkaszeretettel megáldva. A korábban makkegészséges, erőteljes férfit a bolsevisták börtönei törték meg. Ezekben két ízben hét esztendő t raboskodott. Szinte csodáltam, hogy rabságának szenvedéseiről

galomba. Ezért üldözték, helyezték egyik kápláni helyről a másikra. Kétszer (1952-ben és 1961-ben) letartóztatták. Hét évet töltött a bolsevisták fogságában. A hűséges pap és áldozatos lelkipásztor inkább rálépett a kereszttútra, Mesterét és főpásztorát, Mindszenty bíborost követve. Mikor kiszabadult, 1963-ban, megvonták tőle a lelkipásztori engedélyt. A hat nyelvet ismerő, kiváló pap fordításokkal keresi meg magának és idős Édesanyjának a szűkös mindennapi kenyeret.

Mikor végre szabad földre jöhetett, bár nem örült a változásnak túlságosan, résztvett a magyar lelkipásztorkodásban. Nagybátyja, Mgr. Dr. Pfeiffer Miklós sokféle ágazó munkájának nagy részét vette át. Ki volt nevezve egyik fontos magyar lelkészé élére, de alattomos rágalmozással, amelyet később hivatalosan vissza kellett vonni, félrevezették személyét illetően az illetékes hatóságot. Csodáltam benne azt a lelki erőt, amellyel a rágalmozást és az alattomos magatartást fogadta s ahogyan az ellenségnek lélekben megbocsátott.

Külföldi tartózkodása alatt 1971-72-ben Mindszenty bíboros primás mellett teljesített a Pázmáneumban titkári szolgálatot. Ez a főpásztori megbízás is a boldogult kiválóságát bizonyítja.

Mindszenty József bíboros esküvői szertartást végez a Pázmáneumban. Dr. Ikvay László titkára (középen) és Dr. Gianone Egon rektor asszisztálnak neki.

baráti szeretete egy munkatársi és olártestvéri közelből készült hiteles írásban fennmaradjon. (Természetesen, ha elérkezik az idő s szabadon lehet a magyar egyház történelmi eseményeiről könyveket kiadni, ezek a kötetek az ő nevét is meg fogják majd örökíteni.)

Kisugárzó egyénisége vonzotta hozzá a lelkeket: szinte mindenki, aki találkozott vele, tisztelte és becsülte. Kedvelték az emberek, anélkül, hogy ő maga emberi tetszésre vagy dicséretre vágódott volna. Csak a jónak örült, amit az emberek lelki és társadalmi ügyeiben el tudott érni. Inkább akart Istennek tetszeni s szerény visszavonultságban mindenért neki hálát adni. Az Ő akaratának teljesítésében látta és találta meg az emberi élet igazi értelmét.

Előző számunkban beszámoltunk arról, milyen hirtelen ragadta el őt tőlünk a halál. Talán helyesebben fejezzük ki, ha azt mondjuk, hogy munka utáni egészségügyi sétája közben hívta magához hű fiát az Örök Atya, akinek olyan hűségesen szolgált és engedelmeskedett 6 évtizeden át. Tehetséges, kiválóan

alig beszélt. Azt hiszem, hogy ezeket az embertelen fájdalmakat áldozatul ajánlotta fel a Golgotán függő Megváltónak s nem tartotta illőnek a közben nyert sok kegyelem tudatában az emberek előtt «hős»-nek látszani.

Többet beszélt a KIOE-ről, erről a lendületes munkásifjú mozgalomról, melynek Serédi alatt titkára s Mindszenty idején országos igazgatója volt. László Atya azonban mindenekelőtt barátja volt munkatársainak és a munkásifjaknak. Ezért virágzott a mozgalom. Egy más után épültek a tanoncotthonok s az országban 120 helyi csoportot szervezett meg munkatársaival. E sorok írója emlékezik, milyen lázba hozta pl. Zalaegerszegen vagy Szombathelyen ezeket a csoportokat, ha László Atya érkezését várták és előadását meghallgathatták.

Főpásztorai értékelték s mivel sokat reméltek tőle, fontos szerepekre szemelték ki. A KIOE felszámolása után a Budapesti Hitoktatónőképző Akadémia dogmatanára, később az Actio Catholica kinevezett titkára lett. Nem is kétséges, hogy a munkásifjak apostolát szerették volna betörni a békepapi moz-

Ikvay László 1911-ben született Budapesten. Édesatyja miniszteri tanácsos volt s László születése után 1914-ben meghalt. Édesanyja fiával és kislányával ekkor Pozsonyba ment s gyermekeit ott nevelte özvegyen. László a gimnáziumot a komáromi bencéseknel végezte. A kiváló és tehetséges teológust Fribourgba küldték egyetemi tanulmányokra. Somorján volt káplán és Komáromban. Mikor a Felvidék egy része visszatért, Budapestre került s a KIOE vezetője lett.

1972-ben káplánságot vállalt Weinfeldenben. Most ott a templom mellett van nyugvóhelye. Sokan keresik fel magyarok, ha útjuk arra visz. Mi fájó szívvel állunk meg a friss sírhant előtt, bár megszíveljük plébánosának szavait, aki azt ajánlotta búcsúbeszédében: adjunk hálát Istennek azért, hogy az Egyháznak Ikvay László személyében olyan hűséges és önzetlen lelkipásztort adott. De külön is megköszönjük ezt Pfeiffer Miklós prelátnak, akiről Ikvay előttem többször is úgy nyilatkozott: Neki köszönhetem papságomat, amely a szenvedések közepette is boldoggá tette életemet.

VECSEY JÓZSEF

Juhász László: Burgenland

Történelmi Útikalauz. München, 1976. 247 lap, 38 kép.

Ezt a könyvet jobban és szebben nem is írhatta meg más, mint a «Bécs magyar emlékei» című útikalauz szerzője. Juhász Lászlónak ezzel a művével igényessége mellett is mindenkinek szóló, nagyértékű kézikönyv jelent meg a külföldi magyar könyvpiacra. Jelentőségét még fokozza az a körülmény, hogy megjelenésével a mostohagyermekként elhanyagolt magyar utazási irodalom egy kitűnően megírt, gazdag tartalmú művel lépett az élvonalba.

Szerzője a könyv előszavában ezt írja: «Ez a könyv, mint az első Burgenlandról szóló magyar nyelvű útikalauz, régóta időszerű, hézagpótló munka.» Valóban, a külsejében is vonzó kiállítású könyv a mai Burgenland teljes képét adja. Ízes magyarságú, világos nyelven nyújt áttekintést ennek a szép tartománynak minden tudni- és látnivalójáról: jelenéről és történelmi múltjáról, műemlékeiről, lakóiról és tájairól. Szerzője nem az érdektelen turista szemével látja és veti papírra mondanivalóit, hanem a tárgyban elmerülő szak tudós alaposságával ad számot erről az egykori magyar földről és népéről. Magyar szíve és a szép tartomány iránti szeretete nyilatkozik meg minden sorában és teszi színessé írását ott is, ahol csupán adatokat közöl. Ez utóbbiakból megtudjuk azt is, hogy Burgenland lakosságának ma már csak két százaléka magyar...

A három részre tagolt szöveg első része általános képet ad Burgenlandról, nem feledkezve meg földrajzáról, éghajlatáról, növény- és állatvilágáról sem. Az egyéni meglátásokkal telt, gazdag részletességű második rész 144 lapon át külön-külön ismerteti Burgenland 101 helységét és a hozzájuk tartozó környéket, kiemelve a szépségeket, de kíméletlenül rámutatva a hibákra és fogyatkozásokra is. A megoldásra váró feladatok felvetésével irányt mutat a sürgős helyreállítási és kutatási munkálatoknak is. A harmadik rész hasznos gyakorlati tudnivalókat tartalmaz a szállodákról, éttermekről, sport- és kirándulási lehetőségekről, múzeumokról, templomokról és közlekedésről. Az autóközlekedésen kívül itt helyet kaphatna néhány szó az autóbusszonalokról is, azok számára, akik nem saját autójukon járnak be Burgenlandot. A szerző által magyar szemlélettel készített fényképek sora, tájékoztató térkép, a vonatkozó irodalom, a német és magyar helységneveknek betűsoros jegyzéke, végül a Burgenlanddal kapcsolatos személyiségek névsora teszi teljessé a szép kiállítású könyvet, melyet szerzője minden pénzbeli támogatás nélkül, csupán a tárgy szeretetétől indítva adott ki.

Német nyelvű «Nachwort»-jával jó szolgálatot tett Juhász László azoknak a turistáknak is, akik nem beszélnek a magyar nyelvet, de érdeklődnek Burgenland iránt. Ebben tér ki — egészen röviden — arra is, hogy Burgenland lakossága 1956 őszén milyen megértő szeretettel fogadta a barbár szovjet invázió elől menekülő magyarok sokezeres tömegét. Erről talán többet is lehetett volna írni, de a szerző, a teljes politikamentesség szemmel tartásával könyve egész folyamán kerüli a világnézeti kérdések felvetését.

Ez a rövid könyvismertetés nem kíván kritika lenni. A kritika az olvasó joga. Az azonban nem kétséges, hogy akik kezükbe veszik Juhász Lászlónak ezt az újszerű, ötletesen megírt és szellemesen összeállított művét, azoknak szellemi kincsestára új értékkel válik gazdagabbá.

A könyv megrendelhető a következő címen: **Dr. László Juhász, 8 München 80.** Bülowstrasse 10/2. Ára postaköltséggel: 20.— DM, 140.— Sch.

Dr. Bíró Béla

1976. ÉVI HŐSÖK-VASÁRNAPJA BREGENZBEN

A Bregenzi Magyar Rk. Egyházközség idén is május utolsó vasárnapján fényes keretek között tartotta meg a már anynyira hagyományossá vált Hősök Vasárnapját. A helybeli, ill. a vorarlbergi híveken kívül igen nagy számban jelentek meg vendégek a Bódeni-tó vidékéről, Svájcából, Németországból, Franciaországból. Az ünnepély csúcspontja a magyar kápolnában tartott ünnepi szentmise volt. A zsúfolásig megtöltött kápolnában a bregenzi Sacré Coeur magyar nővérei is megjelentek, de igen szép számban vettek részt az ünnepélyen a nagy világban szétszórt 1935-ben végzett Ludovikások is. A szentmisét **Mons. Anisich Jenő** tartotta s a mindkét Világháború magyar hősi halottaiért mutatta be. Evangélium után a szentbeszéd keretében emlékezett meg a Hősökről, veretes mondatokkal megrajzolta s méltatva a minden idők hőseinek érdemeit, jelentőségét, áldozatát, példaadó erejét és eszményeiknek magasztos vonásait, s az utókor kötelességeit. A szentmisét ünnepélyesebbé tette a megjelentek szívből jövő éneke, melyet **Molnár István** kántortanító vezényelt. A kápolnai részt a nemzeti himnusz dallama fejezte be. Ez után a Ludovikások prof. **Juszkó Béla** festőművész alkotta hősök emlékképét koszorúzták meg. — A szentmise után a Weberbeck szálloda nagytermében közös ebédre és baráti találkozóra gyűltek össze a megjelentek.

PUSPOKSZENTELÉS MUNKANAPON

Lékai László bíborosnak nemcsak első bíborosi szentmiséjét kellett hétköznapi végeznie, hanem első püspökszentelését is a veszprémi székesegyházban. Itt szentelte fel az ország 22-ik püspökét, Tóth László veszprémi segédpüspököt június 8-án, kedden, tehát munkanap, hogy a dolgozó hívek ne vehessenek részt a szentelésen. Az Új Ember beszámolójából ki is tűnik, hogy az új segédpüspököt csak rokonai és néhány barátja kísérték el a szentelésre.

ZARÁNDOKCSOPORT HELYETT DELEGÁCIÓ

Lékai bíboros első nyilatkozatai közt hangzott el, hogy nagyobb zarándok csoporttal óhajt részt venni a philadelphiai Eucharisztikus Világkongresszuson. Néhány hét múlva a nagyobb zarándok csoportból, hivatalos küldöttség lett — nyilván állami utasításra. Vagyis «delegáció», ahogyan azt a kommunista protokoll előírja. És a delegációnak a hivatalos jelentés szerint négy püspök és 9 más tagja lesz. A négy püspök közt eleddig egyedül Lékai bíboros neve ismeretes. A hivatalos küldöttség, delegáció megnevezés elárulja, hogy összetételét a rendszer szabja meg. Az eddigi gyakorlat szerint lesz köztük két-három kifogástalan személy, míg a többi aktív békepapok illetve a Belügyminisztériummal szorosan együttműködő papok sorából kerül ki. Ezzel a delegációval kénytelenek az amerikai magyar katolikusok tárgyalni.

Genova

Június 12-én, szombaton este 18-kor gyászmisét mondott P. Dömötör Ede O.F.M. lelkiüdvéért Dr. Kurkó Alajos, aki a via Canevari 34 szám alatt lévő «Brogo Incrociati» nevű plébánia-templomban lelkipásztori beosztásban működik. P. Dömötör f. év ápr. 12-én Caracasban szívszélhűdéssel hunyt el.

Ugyanott május 5-én Dr. Kurkó Mindszenty bíboros halálának évfordulóján mondott nagyszámú magyar hívőnek szentmisét és szentbeszédet. Vezérfonálul használta König Kardinálisnak a bécsi Stephansdómban Mindszenty ravatala fölött elhangzott gyászbeszédét.

FELVÉTELRE

jelentkezhettek az Iskolatestvérek osztrák-magyar rendtartományába olyan ifjak, akik hivatást éreznek Isten szolgálatára az ifjúság nevelése által. A szerzet feladata nem a lelkipásztorkodás, hanem kizárólag a tanítás-nevelés. Latin tudás nem szükséges. Középiskolai végzettség kívánatos. Németül tudni kell. Kérvényt akár magyarul, akár németül alábbi címre kell küldeni:

Direktion der Schulbrüder,
Schopenhauerstr. 44. 1180 - Wien.
Kívánatra tájékoztatót küldünk.

Részletek a Magyar Gimnázium évvégi jelentéséből

Az 1975/76-os iskolaév kezdetére és a felvételi vizsgák sikeres lefolyására egy szomorú esemény vetett árnyékot: Bellovics Imre tanár úr tragikus hirtelenséggel bekövetkezett halála, — évkönyvünk külön helyen emlékezik meg róla — amely egy jó magyar és az ifjúságot szerető pedagógus elvesztését jelentette. Keresztény életszemléletből táplálkozó egyéniségével, a magyarságtudat ápolásával és lelkes közvetítésével lényegesen vett részt intézetünk alapvető jellege kialakításában és célkitűzése követésében. Halálával tovább csökkent azoknak a tanároknak a száma, akik a Kastli Magyar Gimnázium első generációját képezik, és akik nehéz és szegény anyagi körülmények között átlagon jóval felüli munkájukkal vetették meg alapját és biztosították jelentőségét és jó hírét a szabad Nyugaton élő magyarság előtt. Vajon meglesz-e a következő generációban is ez a töretlen akarat, szívós és kitartó tevékenység és magyarságszeretettel fakadó idealizmus, amely nélkül a világon egyedülálló intézményünket nem hívták volna életre és nem tudott volna azzá fejlődni, ami lett, s amelynek hiányában nem is tudna fennmaradni.

Az iskolaévet 334 diákkal kezdtük és 335-tel fejeztük be. A 74 új növendék fele az 5. osztályba, fele pedig a 6.-12. osztályba nyert felvételt. A sok-sok ország többféle iskolatípusából jött, a legkülönbözőbb felkészültséggel rendelkező és nyelvi hiányokkal küszködő növendékek tanítása ismét különleges feladatot rótt a tanároknak, s ugyanakkor rendkívüli erőfeszítést követelt az új növendékektől is. A teljes bekapcsolódás az egyes tantárgyakba a külön erre a célra létesített és tartott tanfolyamok (magyar, német, angol, latin és matematika) beható munkája ellenére is csak egy részének sikerült. Innen magyarítható, hogy intézetünkben az ún. «osztálycél» el nem érők száma Bajorországban a legmagasabbakhoz tartozik és 12 és 13% között van. Az említett nehézségek és a nagy követelmények következtében még ezt az arányt sem érnénk el, ha nem állna minden idealizmus és segítőkészség mögött az internátusi keret a rendszabályokkal, amelyek jelentőségét és elengedhetetlen fontosságát mindinkább tapasztaljuk ...

A hagyományos pünkösdi ballagó ünnepekre és érettségi találkozóra sok szülő, jó barát és volt diák érkezett. 26 ballagó diák búcsúzott az intézettől sikeresen befejezve életük első fontos szakaszát, és elérve az első nagy célt, amely kiindulópont az életnek ezután következő átfogóbb és sokkal nagyobb felelősséggel járó feladataihoz. Az igazgató búcsúztató beszédében többek kö-

zött a következőket mondta: «Intézetünk örömmel és a lelkiismeretesen végzett munka tudatában közli, hogy minden nyilvános tanulónk sikerrel tette le az érettségi vizsgát. Az érettségihez vezető hosszú és eredményes utat csak a tanár és diák közös erőfeszítésével lehetett megtenni, amely iskolánkban egy bizonyos fokú sorsközösséget és annak tudatos vállalását tételezi fel. Minden komoly oktató és nevelő munka mellett ez képes egyedül mindazoknak a nehézségeknek megoldására, amelyek a Magyar Gimnázium különleges helyzetéből adódnak. Az igazgató szeretettel üdvözölte a 15 - 10 és 5-éves találkozóra jött számos öreg diákot és kérte őket, hogy ápolják magukban továbbra is a nagy Kastli Családhoz való tartozás tudatát és segítsék továbbra is ezt a világon egyedülálló intézményt, amelyben az ő életpályájuk is kezdetét vette. A hálaadó pünkösdi istentisztelet után és a közös ebéd előtt, amelyen 120 volt diák vett részt hozzátartozóival, megválasztásra került a «Volt Kastli Diákok Baráti Közössége» (Alumni Közösség) új vezetősége.

Az elmúlt iskolaévben egészen különös és különleges módon érezhetőek voltak a régebben még tartózkodóbb formában jelentkező «reform»- és «lázítási» törekvések az intézet, főleg az internátus rendszabályait és azok «időszerűtlenségét», «elavultságát» és «embertelenségét» illetőleg. E törekvések szószólói, akik «emberibbé» akarják tenni nevelési módszerünket, nem veszik észre elvakultságukban, hogy tulajdonképpen alapjában próbálják megingatni az intézet fennmaradását és működését biztosító keretet, amely nélkül szinte nem tudnánk és nem is szabadna vállalnunk a felelősséget a kívül állók számára sok esetben kimondhatatlan nehézséggel járó oktató és nevelő feladat teljes fokú ismeretében. A «lázítási» kísérletekből gyakran váltak az elmúlt hónapokban «lázítási» szándékú mozgalmak. Mindenféle reform- vagy javítási törekvés csak akkor lehet építő jellegű és pozitív, ha a kierőszakolás szándéka nélkül, őszinte nyíltsággal, megfelelő keretek között, az illetékes és hivatott személyek beavatásával, a dolgok teljes áttekintésének és összefüggésének birtokában és a végső felelősséggel bíró személyek érveinek és döntésének elfogadásával történik. Sajnálatos módon az intézetet érő «reformjavaslatok» nem az előbb említett módon jutottak kifejezésre, hanem inkább a rágalmasz, megszólás, sőt támadás jegyeit viselték magukon és így nélkülözve minden építő jelleget csak próbáltak ártani, rombolni és az intézet létalapjait megingatni. Itt idézni szeretnénk az Állami Érettségi Bizottság Elnökének, Schmidt Ervin igazgató urnak,

az eredmény kihirdetése után az érettségiző növendékekhez intézett intézett szavaiból: «... ez az intézmény megérdemli, hogy szeretettel gondoljanak rá és mindazokra, akik nagy áldozatok árán hozzájárultak ahhoz, hogy Önök szépen leérettségiztek. Mi, az Állami Érettségi Bizottság tagjai, az évek hosszú során szinte hozzáértőnk a Magyar Gimnáziumhoz, és mint pedagógusok tanúi lehettünk az itt kifejtett munkának, amelyet nagyon értékelünk és becsülünk».

Május végén meglátogatott bennünket Clevelandból Dr. Papp Gábor úr, aki sok év óta fáradhatatlan és áldozatkész magyar szeretettel és segítőkészséggel támogatja intézetünket, és a legnagyobb odaadással és önzetlenséggel képviseli ügyünket a tengerentúli magyarság felé, holott a Clevelandban működő Magyar Iskola fenntartása is az ő vállán nyugszik. A pünkösdi ünnepélyen és szülői értekezleten volt alkalmunk megköszönni irántunk tanúsított jóakarátát, és állandó segítségét.

Dr. Radics János
igazgató

NYÁRI CSERKÉSZTÁBOROK EURÓPÁBAN

A Magyar Cserkészszövetség európai kerülete örömmel hirdeti meg ideit, nyári cserkész táborait.

II. Rákóczi Ferenc 300 éves születési évfordulója alkalmából a festői fekvésű *Königsteinben* (Bajororsz. Frank. Alb.)
1976 július 29-től - augusztus 9-ig.

A II. Rákóczi Ferenc nagytáborban a következő tábor típusok kerülnek megrendezésre az idén:

I. Szórvány cserkészfiúk és cserkészleányok tábora (10 - 20 éves korig)

II. Iskolatábor:

- Magyarul nem tudó,
- magyarul keveset tudó magyar származású fiúk és leányok számára (9 - 14 éves korig),
- Őrsvezető és kiscserkész őrsvezetőképző, játékvezetői táborok.
- Óregcserkész tábor.

Kiscserkészeink számára (6-10 éves) is megrendezzük a hagyományos **Kiscserkész tanyázásunkat Bärnhof-i vadászházunkban.** (Kastl b. Amberg m.)
Időpont: júl. 29 - aug. 9.

Jelentkezési határidő: 1976 június 15.

Részletes felvilágosítást örömmel ad s tájékoztatót küld a Magyar Cserkészszövetség Európai Kerülete. —

8 München 81, Oberföhringerstr. 40.
Tel. (089) 982637

HIRDETÉSEK

AZ ÉLETÜNK ELFOGAD

hirdetéseket, azok közlését kérjük a Gazdasági Bizottságon át beküldeni:

8 München 81, Oberföhringerstr. 40.

A nyomda a Gazdasági Bizottság megkerülésével nem fogad el hirdetést!

MAGYAR KOLCSONKÖNYVTÁR

Többek kérésére közöljük, hogy a Landesbibliothek keretén belül működő

Magyar Könyvtár

szívesen fogadja minden Svájcban élő magyar-nyelven olvasni szerető jelentkezését. A könyvtár használata díjtalan. A könyvek cseréje posta útján történik.

Jelentkezés magyarul írásban. Cím:

Schweizerische Landesbibliothek

Ungarische Abteilung

Hallwylstr. 15.

3003 Bern

TÉTÉNY —

UNGARISCHE SPEZIALITÄTEN

Inhaber: Bayer Oszkár

München 2. Kreittmayerstr. 26.

Tel. 196393, nach 20 Uhr: 585502

0.7 literes palackolásban:

Debrői Hárslevelű	DM 5.50
Badacsonyi Kéknyelű	5.95
Badacsonyi Szürkebarát	5.85
Soproni Kékfrankos	5.75
Domszói Muskotály	5.85
Domszói Tramini	6.30
Villányi Burgundi	5.85
Hajósi Cabernet	5.90
Tokaji Aszu 4 Puttonyos	12.40

1 literes palackolásban:

Alföldi olasz Rizling	4.80
Alföldi Kékfrankos	4.80
Téli Szalámi	20.—
Csabai kolbász	17.50

inc. MWST, Preise ab Lager,

Preise sind bis zur nächsten

Preiseliste gültig. Kartonvételnél üve-

genként 20 fillér árengedmény.

Üveges árut nem postázunk.

Még kapható:

Bayer Oszkár, Ecke Kazmair-
Trappentreustr.

Horváth János, München 2.

Tumblingerstr. 28.

MAGYAR VÉGZET 1944 OKTÓBER 15

cím alatt jelenik meg a közeljövőben Aggteleky Béla szkv. altábornagy közel két évtizeden át tartó történelemkutató vitalevelezésének kiadása.

A rendkívül meggyőző levelezés anyaga mintegy 400 oldalon, változtatás nélkül, eredeti szövegmásolatban kerül kinyomásra.

Ezzel az anyaggal rendkívül komoly

dokumentáció kerül a második világháború története iránt érdeklődő olvasók és történészek kezébe.

A könyv ára kemény vászonkötésben 16.— dollár vagy annak megfelelő értékben átszámított más valuta. Megrendelhető a kiadó Balogh József, Pf. CH-6005 Luzern, címén. Befizetés: Schweiz. Volsbank, CH-6002 Luzern, Postcheckrechnung Nr. 60-25, Postcheckamt: Luzern. Feladóvevény hátlapjára irandó: József Balogh Kt.-Nr. 118 240, vagy nemzetközi money orderen útján.

Diószeghy Tibor hites tolmács és fordító (magyar-német és német-magyar) Németországban tanácsadás állampolgársági és menekültügyi kérdésekben, peres ügyekben segít.

D - 404 Neuss, Daimlerstr. 249.

Tel. 02101/541317

Egyetemet végzett, 38 éves,

173 cm magas, nőtlen, rendezett körülmények között élő, széles érdeklődő körrel rendelkező, szorgalmas, becsületes, vallásos és igen elfoglalt férfi keres hasonló adottságokkal rendelkező, kellemes, szimpatikus hölgyet házasság céljából. Gyermekek nem akadály. Minden komoly és részletes levelet (lehetőleg fényképpel) megválaszolok; és kérem «Bodensee-től északra» jelígre az

Életünk Gazdasági Bizottságához,

8 München 81, Oberföhringerstr. 40.

Nyugatnémetországban élő, 23 éves,

jómegjelenésű, sportot, utazást, zenét kedvelő, berendezett lakással rendelkező fiatalember megismerkedne házasság céljából hasonló érdeklődésű, csinos, karcsú lánnyal. — Leveleket «Karlsruhe» jelígre az

Életünk Gazdasági Bizottságához,

8 München 81, Oberföhringerstr. 40.

65 éves Münchenben lakó, jó modorú, vigkedélyű, független asszony keresi korban hozzáillő független férfi társaságát, akivel hétvégén egy pár órát kellemesen eltölthetne. Münchenen kívül levelezek. Leveleket «Hétvége» jelígre kérek az

Életünk Gazdasági Bizottságához,

8 München 81, Oberföhringerstr. 40.

Németországban, Ruhr-vidéken élő

órás-ékszerész keres nagy-mennyiségben órajavitást. Adás-vétel, antik órák stb. Automata szakértő (Kávét stb.) keres új automaták vétele, felállítása végett új kapcsolatokat a világ minden részéről. Leveleket «Élni és élni hagyni» jelígre kér az

Életünk Gazdasági Bizottságához,

8 München 81, Oberföhringerstr. 40.

METROPOLITAN VERLAG
CH - 4142 Münchenstein, Teichweg 16.
Schweiz

M e g j e l e n t

Kenneth: Randevu Rómában	DM. = sFr. 24.—
Ezenkívül azonnal szállítható:	
Kenneth: Éjszaka Kairóban	24.—
Kenneth: Neonfény a Nilus felett	24.—
Kenneth: Holdfény Hawaiiiban	24.—
Kenneth: A hermelines hölgy	24.—
Svetana (Sztálin lánya): Hűsz levél egy jóbaráthoz	13.—
Szabó Dezső: Az egész látóhatár I. II. kötet	56.—
Cronin: Réztábla a kapu alatt I.II.	14.—
Erdős René: Santerra bíboros	14.—
Márai Sándor: Erősítő	20.—

Szíves megrendelését azonnal teljesítjük:

METROPOLITAN VERLAG
Sándor Szerday

Magányosan élő, 54 éves, mélyérzésű, házias rk. asszony, jó anyagi körülményekkel, levelezne kimondottan korrekt magányos honfitárssal. Leveleket «Érdek nélkül» jelígre kér az Életünk Gazdasági Bizottságához, 8 München 81, Oberföhringerstr. 40.

60/177 cm Kulturmensch-magyar, egyedülálló BRD-ből keresi jövődőt élettársát ezúton, egy független, jól szituált úrinő személyében 55-ig, kat. házassági ígérennyel, nyárvégi együttnyaralást javasolok. «Szeretetlenben az élet alkonyán» jelígre
D - 5000 Köln 1, Postfach 10-12-31

CONTACT-Service (Dienst)-Ismerető szolgálat kéri mindazokat, akik levelezés útján, tisztességes célból (házasság, üzleti kapcsolat, barátság, közös zárandoklat, utazás, hobby, gyűjtés, sport) kizárva politikai célzat, másik magyarral akarnak ismerkedni, azok írják meg nekem a közzéteendő hirdetés szövegüket f. év szept. 15-ig. A negyedévi (később fényképes) ismerető lapocska okt. 1-én jelenik meg először. Elegendő jelentkezés esetén, az előfizetési díj egy évre 80.— DM lesz, s hogy ezért Ön mit kap, közli a 2 postai válaszkuponjára elküldendő Ismerető. Cím: D - 5000 Köln 1.
Postfach: 10-12-31.

NSZK-ban élő magyar barátnők, 28-30 évesek, keresnek házasság céljából ismeretséget a világ bármely részéből. Leveleket «Szimpátia-humor» jelígre kérnek az Életünk Gazdasági Bizottságához, 8 München 81, Oberföhringerstr. 40.

Rupp László kirendelt fordító mindennemű fordítást vállal magyar-német viszonylatban.
8000 München 1, Postfach 162.
Telefon: 089/3002162

METROPOLITAN VERLAG
CH - 4142 Münchenstein, Teichweg 16.
Schweiz

Nyári könyvajánlata

DM. = sFr.

Nemeskürty: A magyar népnek, ki ezt olvassa	10.—
Kodolányi János: Boldog Margit	9.—
Székely vértanúk 1854 (Kriterion)	6.—
Sütő András: Itt állok, másként nem tehetek (Két dráma)	7.—
Walter Scott: Ivanhoe (Kriterion)	14.—
Unger-Szabolcs: Magyarország története	13.—
Defoe: Bob kapitány	5.—
Krúdy Gyula: Rákóczi harangja	11.—
Rideg Sándor: Indul a bakterház	5.—
Szabó: 13 bíró emlékezik (bűnügyek)	14.—
Szabó: Kék fény (A magyar X. Y. ungelöst)	14.—
Zsigray Julianna: Sugár-uti palota	19.—
Jókai Mór: Óceánia (Fantasztikus regény)	7.—
Tabi László: Tücsök és bogár (Humoros történetek)	8.—
Karinthy Frigyes: Heuréka	11.—
Karinthy Frigyes: Görbe tükör	14.—
Száva István: A nagyságos Feje- delem (II. Rákóczi Ferenc)	6.—
Jan: Batu Kahn + Dzsingisz Kahn + Tatárjárás (3 kötet)	25.—
Simenon: Maigret habozik (3 krimi)	16.—
Agatha Christie: Poirot kará- csonya	10.—
Jack London: Messze földön (Kalandos elbeszélések)	15.—

Minden megrendelést azonnal telje-
sítünk. — Kérje teljes Katalógusunkat
új kiadású, vagy használt könyvekre,
valamint hanglemezekre. — Díjtalanul
küldjük!

Kemmes nyaralást kívánunk

METROPOLITAN VERLAG
Sándor Szerday

25/184 barna, magyarszármazású fiatal-
ember megismerkedne hozzáillő hölgy-
gyel házasság céljából. Jó szakmával
rendelkezem, művészetet, zenét szere-
tem. Fényképes leveleket «Szép Buda-
pest» jelígre kérek az
Életünk Gazdasági Bizottságához,
8 München 81, Oberföhringerstr. 40.

48 éves, független hölgy, Németország-
ban élő, keresi hozzáillő férfi ismeret-
ségét házasság céljából. Lehetőleg
fényképes leveleket várok. Kalandor-
ok kíméljenek. «Szeretlek Boldogsá-
gom» jelígre az
Életünk Gazdasági Bizottságához,
8 München 81, Oberföhringerstr. 40.

Rendezett körülmények között élő,
Középnémetországban lakó, (160/55)
művészetet, zenét, sportot, kirándu-
lást, kertészkedést kedvelő, magyar-
ságát ápoló, fiatalos kinézésű, komoly
és mégis jókedélyű, egyedülálló hölgy

— szolgálati elfoglaltság miatt — ez-
úton keresi hasonló adottságokkal ren-
delkező, káros szenvedélyektől mentes
50-60 év körüli Úr ismeretségét. Szi-
vesen levelezne hasonló érdeklődési
körrel rendelkező, magányos hölgyvel
is, amiből esetleg barátság alakulna.
Választ «Mondott szóból ért az ember»
jelígre kér az
Életünk Gazdasági Bizottságához,
8 München 81, Oberföhringerstr. 40.

Magyar-német és német-magyar fordít-
ásokat

olcsón és gyorsan elvégez, magyar-
nyelvű okiratairól hitelesített máso-
latot készít és — másnyelvű okiratok
fordítását korrekten elintézi —

W. Divy hiteles fordító és tolmács.
D - 799 Friedrichshafen, Linderstr. 50.
Tel. 07541/71391

MAGYAR NŐVÉREK LELKI-
GYAKORLATA

az idén is Villers-la-Villeben lesz az
Örökimádó Nővérek lelkigyakorlatos
házában, a Villa Monticelliben. P. Bé-
kési István SJ tartja a lelkigyakorlatot
aug. 16. (este) — aug. 25. (reggelig).
Jelentkezni lehet a Magyar kollégium
címén: P. Matyasovich Henrik SJ-nél,
Blijde Inkomststraat 18, B-3000 Leuven,
(vagy Sr. Marianne Rác, Bloemedal-
straat 30, Vaals (L), Nederland.

A jelentkezéseket minél hamarabb
intézzük el, mert csak 25 férőhely van
a nővéreknél.

FELVÉTEL AZ INNSBRUCKI
MAGYAR INTÉZETBE
az 1976 - 77 tanévre

Az idén is közzétesszük rövid tájé-
koztatónkat az itteni lehetőségekről. Ál-
landóan *telt ház* van, de most *megürese-
dik néhány hely*, érettségizett magyar
fiúk részére, akik tanulmányaikat az
Innsbrucki Tudományegyetem valame-
lyik fakultásán akarják elkezdni vagy
folytatni. Ez az egyetem több mint 300
éves múltra tekinthet vissza — sok
magyar tanult itt. Jelenleg *öt fakultása*
van: teológia, filozófia, jog, orvosi és
műszaki. Ez utóbbinak csak egy jól fel-
szerelt építészeti részlege készült el
eddig. A filozófiai kar keretébe tartozik
minden természettudomány és nyelvtu-
domány. *Igen keresett* ebben a keret-
ben a *geológiai szak*, mivel ennek ismerete
fontos minden nagyobb építkezés-
nél, petroleumkutatásnál, alagútúrás-
nál, «Autobahn»-építésnél. Az itt tanu-
ló hallgatók azonnal kapnak gyakorlati
kiképzést is az itt épülő közúti Arlberg-
alagút, a tervezett Brenner-alagút és
autópályák építésénél, de tervezésénél
is. Az *orvosi karra*, továbbá a *kémiai*
szakra csak osztrák állampolgárokat
vesznek fel. Az esetleg hiányzó *német*
nyelvismeret elsajátításáról gondosko-
dik maga az egyetem, megfelelő nyelv-

kurzusokkal. A német nyelv ismerete
ma igen nagy jelentőségű, a tudomá-
nyos életben való fontossága miatt.
Elsajátítása nem kárbavesztett idő. Az
egyetemi előadások október 15-én kez-
dődnek, de beiratkozni lehet nov. 1-ig.

A Magyar Intézet egy szép nagy
villa Innsbruck villanegyedében. Innen
az egyetem kerékpáron vagy autóbu-
szon 15 perc alatt elérhető. Az intézet
egy szép nagy kertben áll, van sok
gyümölcsfa is és úszómedence. A fiúk
havi 760 Schillingért kaphatnak lakást
egy-, vagy kétágyas szobában, reggeli-
vel és fehérneműmosatással, télen fű-
téssel. A jelenlegi intézeti fiúk részben
már a szabad nyugaton született és ta-
nult, részben magyarországi egyete-
mekre fel nem vett, többnyire igen
tehetséges diákok. Minden elismerést
megérdemelnek — és meg is kaptak ed-
dig professzoraiktól. Több mint 130 dok-
torált, illetőleg szerzett diplomát és az
illetékesek szerint az itteniek eredmé-
nyeiket is felülműlják.

Az intézetbe való jelentkezési határ-
idő 1976 augusztus 20.

A felvétel után érdeklődők fordul-
janak az intézet igazgatójához:

Dr. Gróh Béla, A - 6020 Innsbruck,
Richard-Wagner-Str. 3. Ausztria.

Montecassino műemlékeinek meg-
mentéséről hatalmas dokumentációs a-
nyagot hoztak nyilvánosságra. Az 529-
ben alapított bencés kolostort 1944-ben
bombatalálat érte és majdnem teljesen
elpusztult. 1950-54 között építették új-
ját. Most megtudjuk, hogyan menekült
meg a százezer kötetes könyvtár, a
Cicero és Tacitus pergamentek, a fel-
mérhetetlen értékű festmények, mint
pl. Leonardo da Vinci, Tizian, Rafael,
Brueghel, Ghirlandajo stb. művei.

A Szent László-ünnepség

mind Lausanne-ban, mind pedig Genf-
ben váratlanul nagy erkölcsi sikerrel
zajlott le. A templomi ünnepség ven-
dégszónoka mindkét helyen P. Nyers
János szalézianus, grázi magyar lelkész
volt. (P. R. L.)

Új írás Mindszentyről:

HÜSÉGESEN KOVETTE AZ URAT,
Mindszenty bíboros életútja és példája.

A 48 oldalas kis füzetet a bíboros ira-
tainak és beszédeinek gyakori idézésé-
vel Palágyi Natália tv. szerkesztette.
Elmélkedési anyagnak használhatjuk,
és Mindszenty József bíborosnak Krisz-
tust követő hűségét mindig eredeti szö-
vegekkel bizonyíthatjuk.

Ára 1.— US dollár, vagy annak meg-
felelő valuta. Megrendelhető:

az Életünk kiadóhivatalában és
Sr. Palágyi Natália
Altes Pfarrhaus, St. Florinsgasse 7.
FL 9490 Vaduz.

Az Isonzo és Tagliamento völgyében

Szívemarkoló, szomorú érzés fogott el, amikor a televízió képernyőjén lepergették a friuli földrengés nyomán támadt pusztítást. Több mint 1000 ember vesztette életét és vagy 105.000-en lettek hajléktalanok. De nemcsak emberekben esett kár, rombadőltek templomok, paloták, házak, felbecsülhetetlen és pótolhatatlan kulturális értékek. Osoppo városkát például hiába keressük már, a földrengés a földdel tette egyenlővé. A friuli lakossággal e súlyos katasztrófa idején mélyszéges részvétellel együttérzünk.

Friul tartomány Északolaszország legkeletibb része. Északon a Juli és a Krajnai Alpok, keleten és nyugaton az Isonzo, illetve Tagliamento folyók határolják. Zöld lankái és legelőkben gazdag völgyei kiválóan alkalmasak állattenyésztésre. De a bor is megterem. A Bianco dei Colli, a Tocai Friulinao több díjat nyertek a világpiacra. A tartomány székhelye a 100.000 lelket számláló Udine.

Az Olaszországba utazó turista főcélja legtöbbször mennél gyorsabban elérni a tengerparti fővenyt vagy Velence lagunáit, esetleg Firenzét vagy Rómát. Kevés embernek jut eszébe egyszer az autótúról vagy a vasúti fővonalról lelétni és kis időt szentelni a friuli tartomány kis hegyi városainak, falvainak. A nyájas olvasó, aki számtalanszor megtette már az utat a kék Adriáig, megállt-e egyszer is például Venzonében, amely pedig a Tarvisio-Mestre-i főútvonalon fekszik? Hányszor utaztunk át Udinén anélkül, hogy akárcsak pár órára megálltunk volna megtekinteni a Loggia S. Giovanni szép toronyóráját vagy Tiepolo freskóit, vagy megkóstoltuk volna a kitűnő *quaglie con polentát* (fürjet polentával), amit sehol nem készítenek el jobban mint Udinében.

Milyen szép Venzonében leülni, nézni az asszonyokat, ahogy a kútról hordják a vizet, csakúgy mint száz évvel ezelőtt. Vagy egy vasárnap ott időzni, amikor a friuliak szép színes népviseletükben mennek a templomba. Venzone Friul tartomány egyik legfestőibb, legrégebb városkája, ahol megállt az idő. Egy ódon várkapun át jutunk be a városba és lépünk egyszersmind a közép-korba. A múlt század derekán, amikor a legtöbb olasz város leromboltatta a várfalait, Venzonében összeültek a város öregei és úgy döntöttek, hogy bizony az ő városukban a fal megmarad, abból egy kő sem hordható el. Sőt mi több, aki a falhoz nyúl, annak elkobozzák a házat.

A városka temploma a 14. században épült, a városháza az északolasz gótika egy szép alkotása. A templomtól nem messze van az a kedves, árnyas kis udvarban lévő öreg trattoria, ahol olyan

kitűnő, olajban sült borjúszeletet lehet enni olajbogyóval, amihez oly jól illik a Tocai-friuliano! A padrone maga szolgál ki. Olyan gyorsan beszél, hogy egy szavát is alig lehet érteni.

A városnézést kipihenhetjük a történelmi Isonzó folyó partján, ahol az első világháborúban sok sok magyar és osztrák katona halt hősi halált. Redipugliában egy domb tetején 30.000 katona alussza örök álmát.

Udinétől csak 10 kilométerre van Cividale, amely régi római város volt. A főtéren, a városháza előtt ma is áll Julius Cézár szobra. A domban a baptistériumot és egyéb antik maradványokat érdemes megtekinteni. Akinek egy kicsit több ideje van, megkeresi a Tempietto néven ismert, antik maradványokból épült kis templomocskát. 1100 év óta áll a helyén. Onnan egynéhány lépésnyire lemehetünk a Natisone folyó partjára és felnézhetünk a hatalmas Ponte del Diavolora, az ördög hidjára.

San Danielében kapni a környék legjobb nyers sonkáját. Friss fűgével vagy sárgadinnye szeletekkel lehet enni, hozzá a Bianco dei Colli nevű könnyű fehér bort isszák, amely egy kissé fanyar, könnyen habzó és jókedvre penderít minden borkedvelőt.

Mielőtt még Gradóba érünk, időznünk kell Aquileia-ban. A várost Attila hordái teljesen elpusztították, lakói 452-ben a lagunákba menekültek, mert oda nem követték őket a hunszeregek lovasai. Ezek a menekültek alapították aztán a mai mondain Gradót. Itt Aquileia-ban van Európa egyik legszebb és legrégebb bazilikája. Csak hálát lehet adni az Urnak, hogy a földrengés a várost nem érintette. A bazilika körül mint gárdakatonák hatalmas ciprusok állnak.

Ha már kifáradtunk a látnivalóktól és autón vagyunk, elmehetünk Gradóba pihenni és fürödni. Ma már nem kell hajóra szállni mint egykoron, hogy az ember oda jusson. Egy nyolc kilométeres töltés köti össze a fürdővárost a szárazfölddel. Gradó viziváros, kicsit Velence, Dómtornyának tetején Szent Mihály arkangyal őrökdi a város felett. Vannak szép árnyas sétányai, régi kis utcáskái, félezeréves házakkal, csinos kis trattoriái, elegáns hoteljei és egy több kilométer hosszú pompás strandja.

Én azzal búcsúzom ettől a kedves és megnyerő olasz környéktől és lakóitól, hogy segítse meg őket az Úr, hogy mennél előbb felépíthessék házaikat, otthonaikat. Ismerem a derék friuli lakosság szorgalmát, meg vagyok győződve, hogy hamarosan felépítik, ami romba dől.

WIMPFEN IVÁN

Hogyan lehet előfizetni az Életünkre?

Az Életünk terjesztői

a helyi magyar lelkészek; ők küldik meg kívánatra a lapot a területükön élő híveknek.

Az előfizetési díjat, mely 1975 január 1-től

14.— svájci frank,

vagy annak megfelelő más valuta, az illetékes magyar lelkészeknek fizessük be.

Csak onnan forduljunk

közvetlenül a kiadóhivatalhoz, ahol a lelkész hiányzik, vagy valami oknál fogva nem terjesztője a lapnak.

Európán kívüli rendeléseket a központi hivatal intéz;

Címe:

Életünk (Unser Leben)

Frongartenstr. 15.

9000 St.Gallen (Schweiz)

Az előfizetés tengerentúltra is

14.— svájci frank, ha azonban légipostával kéri valaki a lapot, 25.— svájci frank, vagy annak megfelelő más valuta.

Életünk

Az európai magyar katolikusok lapja

Felelős szerkesztő és kiadó:

Dr. Vecsey József

Szerkesztőség és nyomda:

Ungarische Buchdruckerei,
9000 St.Gallen, Frongartenstr. 15.
(Schweiz)

Telefon: (071) 22 55 28

Előfizetés egy évre: 14.— svájci frank
más országban ennek megfelelő valuta
Egyes szám ára 1.20 svájci frank.

**É l e t ü n k — Unser Leben
Monatschrift für die ungarischen
Katholiken in Europa**

Redakteur und Herausgeber:

Dr. Josef Vecsey

Redaktion und Druck: Ungarische
Buchdruckerei, 9000 St.Gallen,
Frongartenstr. 15. (Schweiz)

Telefon: (071) 22 55 28

Kto. Krt. 603 Ungarische Buchdruckerei
**Sparkassa der Administration
St. Gallen.**

Bezugspreis jährlich: 14.— Sfr.

Lapzárta a hónap 15-én, hirdetéseket pedig csak a hónap 12-ig fogadunk el!